

LUONNOS
22.6.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain, ammattikorkeakoululain, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n ja rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia ja rikosrekisterilakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi ottamisen esteistä, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, huumausainetestauksesta sekä näihin liittyvistä kurinpitotoimista ehdotetaan täsmennettäväksi. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaan asiaan liittyviä tietojensaantivaroituksia ja -oikeuksia täsmennettäisiin erityisesti vireillä olevaan prosessiin liittyen. Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettävän oikeudesta evätä opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos hänet on määrätty laeissa tarkoitetulla tavalla huumausainetestaukseen. Opiskelijalta voitaisiin evätä vastaava osallistumisoikeus myös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn aikana enintään kuukaudeksi kerrallaan. Lisäksi ehdotetaan, että opiskelija katsottaisiin eronneeksi tai menettäisi opiskeluoikeutensa, kun opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta lakkautettaisiin. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä haettaisiin jatkossa muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti hallinto-oikeudesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2023. Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta tulisi kuitenkin voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Yleistä SORA-säännöksistä	5
2.2 Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset	6
2.3 Opiskeluoikeuden peruuttaminen ja palauttaminen sekä pidättäminen	10
2.4 Huumausainetestaus	12
2.5 Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta	14
3 Tavoitteet	15
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	16
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	16
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	16
4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	18
4.2.3.1 Vaikutukset hakijan ja opiskelijan asemaan.....	18
4.2.3.2 Vaikutukset turvallisuuteen.....	19
4.2.3.3 Tietosuojavaikutukset	20
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset	23
6 Lausuntopalaute	24
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	24
7.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	24
7.2 Laki yliopistolain muuttamisesta	32
7.3 Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	40
7.4 Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta	48
7.5 Rikosrekisterilaki	48
8 Lakia alemman asteinen sääntely	48
9 Voimaantulo	49
10 Toimeenpano ja seuranta	49
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	49
LAKIEHDOTUKSET	56
1. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	56
2. Laki yliopistolain muuttamisesta	61
3. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	66
4. Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n muuttamisesta.....	71
5. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta	72
6. Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta.....	73
LIITE	74
RINNAKKAISTEKSTIT	74
1. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	74
2. Laki yliopistolain muuttamisesta	84
3. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta	94

4. Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n muuttamisesta.....	104
5. Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta	106

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Niin sanottu SORA-lainsäädäntö (SORA tarkoittaa ”soveltumattomuuteen ratkaisuja”) koskien muun muassa opiskelijaksi ottamisen esteitä, opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, huumausainetestausta ja kurinpitoa tuli voimaan 1.1.2012. Tällöin muutettiin ammatillista koulutusta, yliopistoja ja ammattikorkeakouluja koskevia lakeja sekä rikosrekisterilakia (770/1993). Lisäksi perustettiin opiskelijoiden oikeusturvalautakunta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 23.2.2018 (OKM/36/040/2017) hankkeen, jonka tavoitteena oli tehdä selvitys SORA-lainsäädännön soveltamista koskevista ongelmista sekä SORA-lainsäädännön uudistamista koskevista tarpeista ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Toimeksiannon mukaan hankkeen yhteydessä tuli tarkastella myös pääsy- ja soveltuvuuskokeiden roolia soveltuvuuden arvioinnissa. Asettamispäätöksessä todetaan, että selvityksen perusteella tehdään tarvittavat muutokset lainsäädäntöön sekä muut tarvittavat toimenpiteet. Asettamispäätöksen mukaan hankkeessa tuli kuulla ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja SORA-lainsäädännön soveltamiseen liittyvistä ongelmista. Lisäksi tuli kuulla opiskelijoita ja opiskelijajärjestöjä, opiskelijoiden harjoittelu-, työssäoppimis- ja työpaikkoja, muita viranomaistahoja, opiskeluhuollon ja opiskeluterveydenhuollon toimijoita sekä muita sidosryhmiä. SORA-selvitystä koskeva hanke ja ohjausryhmä asetettiin vuosille 2018—2020.

SORA-hankkeen alussa maaliskuussa 2018 toteutettiin sähköinen kysely ammatillisen koulutuksen järjestäjille, ammattikorkeakouluille ja yliopistoille sekä soveltuvien osin opiskeluterveydenhuollolle. Kyselyllä kerättiin tietoa ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen SORA-lainsäädännön soveltamiseen liittyvistä käytännöistä sekä SORA-lainsäädännön mahdollisista kehittämistarpeista. Selvitystä täydentävänä toimenpiteenä järjestettiin huhtikuussa 2018 keskustelutilaisuus sidosryhmille ja yhteistyötahoille SORA-lainsäädäntöä ja sen soveltamista koskevista kehittämistarpeista. Keskustelutilaisuudessa haluttiin erityisesti kuulla vammaisjärjestöjen, opiskeluterveydenhuollon ja eri ministeriöiden erityislainsäädännön piiriin kuuluvien tutkintojen näkökulmaa SORA-lainsäädännön soveltamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja SORA-hankkeen ohjausryhmä asetti 14.3.2019 alatyöryhmän tarkastelemaan huumausainetestaustilannetta. Huumausainetestaustilannetta koskevan alatyöryhmän tehtävänä oli kartoittaa huumausainetestaustilannetta koskevia ongelmakohtia ja tuottaa ratkaisuehdotuksia ohjausryhmälle, kuvata SORA-hankkeen selvityksen pohjalta esiin tulleet ongelmat huumausainetestaustilannetta koskevissa sekä tehdä prosessin selkiyttämiseksi tarvittavat muutokset ja ehdotukset ohjausryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja SORA-hankkeen ohjausryhmä asetti 16.4.2019 alatyöryhmän, koskien opiskelijoiden terveydentilan ja toimintakyvyn arvioinnin kehittämistä koulutukseen hakeutumisessa ja koulutuksen aikana. Alatyöryhmän tehtävänä oli kehittää opiskelijan terveydentilan ja toimintakyvyn arviointia koskevaa toimintaprosessia ja tuottaa ohjausryhmälle ehdotuksia ja ratkaisuja toiminnan kehittämiseksi koulutukseen hakeutumisessa ja koulutuksen aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisi 30.4.2021 SORA-hankkeen loppuraportin (2021:29), joka sisältää koonnin ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163133>).

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä...

Lainsäädännön arviointineuvosto...

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM047:00/2021>

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä SORA-säännöksistä

SORA-säännöksillä tarkoitetaan ammatillista koulutusta ja korkeakoulutusta koskevaan lainsäädäntöön sisältyviä sisällöltään pääosin yhtäläisiä säännöksiä, jotka koskevat opiskelijaksi ottamisen esteitä, opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, huumausainetestausta sekä näihin liittyviä kurinpitotoimia. Sääntely tuli voimaan 1.1.2012, jolloin säännökset lisättiin ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin (631/1998), yliopistolakiin (558/2009) ja ammattikorkeakoululakiin (351/2003). Lainsäädännön uudistusten myötä SORA-säännökset on sittemmin siirretty pääosin sellaisinaan uuteen 1.1.2015 voimaan tulleeseen ammattikorkeakoululakiin (932/2014) sekä uuteen 1.1.2018 voimaan tulleeseen ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (531/2017), johon yhdistettiin aiemman lainsäädännön mukaiset ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeneet lait. Säännöksiin on niiden voimaantulon jälkeen tehty vain muun lainsäädännön muuttumiseen liittyviä teknisluonteisia tarkistuksia, mutta niihin ei muutoin ole tehty merkittäviä asiallisia muutoksia.

SORA-säännöksillä pyrittiin lisäämään koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen mahdollisuutta puuttua tilanteisiin, jotka liittyvät opiskelijoita koskeviin soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksiin. Erityisesti pyrittiin parantamaan potilas- ja asiakasturvallisuutta, liikenteen turvallisuutta, alaikäisten turvallisuutta, opiskelu- ja työyhteisön turvallisuutta sekä yksittäisen opiskelijan oikeusturvaa.

SORA-hankkeen yhteydessä toteutettuun lainsäädännön toteuttamista ja muutostarpeita kartoittavaan kyselyyn saatiin 160 vastausta. Vastaajista 140 oli kokemusta SORA-tutkinnoista. Vastaajista 47 prosenttia (65) oli ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, 14 prosenttia (19) ammattikorkeakouluja, kuusi prosenttia (9) yliopistoja ja 33 prosenttia (47) opiskeluterveydenhuollon edustajia. Lähes kaikki (97 prosenttia) ammatillisen koulutuksen tai korkeakoulujen edustajat järjestivät tutkintoja, joissa koulutukseen tai ammatissa toimimiseen liittyy alaikäisten turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Suuri osa vastaajista järjesti myös tutkintoja, joissa on potilas- ja asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia. SORA-selvityksessä koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin SORA-tapausten määrästä parin viimeisen vuoden aikana. Selvityksen avulla ei kuitenkaan saatu määrällisiä tietoja SORA-tapausten määrästä. Tähän vaikuttivat muun muassa se, etteivät koulutustoimijat olleet varautuneet tietojen keräämiseen eikä niitä siksi ollut luotettavasti saatavilla. Lisäksi esimerkiksi SORA-asian vireille tuloon liittyvät erilaiset tulkinnat vaikeuttivat yhdenmukaisten tietojen saamista. Ohjausryhmä ja kyselyyn vastanneet pitivät ongelmallisena sitä, että SORA-tapauksista ei ole tilastotietoa. Määrällisen tiedon puutteella ei ole kuitenkaan ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa SORA-säännösten toimivuutta ja lainsäädännön muutostarpeita.

Opetushallituksen tietojen mukaan vuonna 2018 SORA-tutkintoihin oli yhteensä 12 814 ensisijaista hakijaa. SORA-tutkintoihin valittiin 11 798 hakijaa. SORA-lainsäädännön perusteella hylättyjä valintatietoja löytyi vain 4 kpl. Myös opiskelijoiden oikeusturvalautakunnassa käsitelyyn tulevat pienet määrät kertovat, että SORA-tapaukset ovat harvinaisia tai sitten asioita ei tuoda vireille tai ne keskeytyvät opiskelijan kadottua.

SORA-hankkeen loppuraportti sisältää arvion seuraavista sääntelyyn liittyvistä ongelmakohtista sekä kehittämisehdotuksista:

- SORA-säännösten soveltaminen niissä tilanteissa, kun opiskelija suorittaa tutkinnon osaa tai osia SORA-tutkinnosta
- Koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun oikeus saada tietoa myös vireillä olevasta prosessista opiskelijalta tai toiselta koulutuksen järjestäjältä tai korkeakoululta
- SORA-prosessin vireille tulon tarkempi määrittely
- SORA-prosessin selvitysvelvollisuuteen ja kuulemiseen liittyvien säännösten arviointi suhteessa hallintolakiin
- Valviraan toimitettavien tietojen selkiyttäminen
- Huuhausainetestauksen edellytysten tarkentaminen ja koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun mahdollisuuksien pidättäminen opiskeluoikeus silloin, kun odotetaan huuhausainetestin tuloksia tai kun opiskelija kieltäytyy toimittamasta huuhausainetestaustodistusta
- Koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun mahdollisuus pidättää opiskeluoikeus muutoin peruuttamisprosessin aikana
- Kesken jääneen SORA-prosessin mahdollisten oikeusvaikutusten selvittäminen, vaikka opiskelija keskeyttäisi tai siirtyisi toisiin opintoihin
- Jälkiohjausoikeuden määrittäminen opiskelijalle silloin, kun häneltä on peruutettu opiskeluoikeus
- Oikeus pyytää rikosrekisteriotetta opiskelijalta, joka työskentelee muiden haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kanssa.

2.2 Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:ssä, yliopistolain 37 a §:ssä ja ammattikorkeakoululain 26 §:ssä säädetään esteettömyydestä opiskelijaksi ottamisessa. Mainittujen säännösten mukaan opiskelijavalinnassa pääsääntönä on esteettömyys, eikä hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, yliopistolain 43 a §:ssä tai ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin, tutkintoihin tai osaamisaloihin (ns. SORA-tutkinnot) liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 1 momentissa, yliopistolain 43 a §:ssä ja ammattikorkeakoululain 33 §:ssä säädetään, että kun opintoihin, tutkintokoulutukseen tai ammatillisessa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammatillisen koulutuksen järjestäjä, yliopisto ja ammattikorkeakoulu voi peruuttaa oikeuden suorittaa kyseinen tutkinto tai oikeuden suorittaa tutkinto kyseisellä osaamisalalla sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (opiskeluoikeuden peruuttaminen), jos 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittanut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n, yliopistolain 37 a §:n 1 momentin tai ammattikorkeakoululain 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä tai 3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 41 §:n 2 momentissa, yliopistolain 37 a §:n 2 momentissa tai ammattikorkeakoululain 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Käytännössä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n 1 momentissa, yliopistolain 37 a §:n 1 momentissa ja ammattikorkeakoululain 26 §:n 1 momentissa mainituilla terveys- ja turvallisuusvaatimuksilla tarkoitetaan 81 §:n 1 momentin 2 kohdassa, yliopistolain 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa ja ammattikorkeakoululain 33 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä terveydentilaa ja toimintakykyä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 4 momentin mukaan tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin mainittua pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Opiskelijavalinnan epääminen hakijan terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyvillä syillä on mahdollista ainoastaan asetuksella säädettyissä tutkinnoissa ja osaamisaloilla. Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (673/2017) 20 §:ssä säädetään tutkinnot ja osaamisalat, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista, ja samalla mahdollisuutta evätä opiskelijavalinta hakijan terveydentilan ja toimintakyvyn perusteella, sovelletaan.

Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskeluoikeuden peruuttaminen on mahdollista seuraavissa ammatillisissa perustutkinnoissa tai niihin kuuluvilla osaamisaloilla: hammastekniikan perustutkinto, kasvat- ja ohjausalan perustutkinto, lapsi- ja perhetyön perustutkinto, lennonjohdon perustutkinto, lentokoneasennuksen perustutkinto, liikunnanohjauksen perustutkinto, logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisala ja lentoasemapalvelujen osaamisala, lääkealan perustutkinto, kaivosalan perustutkinnon kaivostyön osaamisala, merenkulkualan perustutkinto, metsäalan perustutkinnon metsäkoneenkuljetuksen osaamisala, nuoriso- ja vapaaajan ohjauksen perustutkinto, rakennusalan perustutkinnon maarakennuskoneenkuljetuksen osaamisala, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, turvallisuusalan perustutkinto, viittomakielisen ohjauksen perustutkinto sekä välinehuoltoalan perustutkinto.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen on mahdollista seuraavissa ammattitutkinnoissa tai niihin kuuluvilla osaamisaloilla: ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto, hierojan ammattitutkinto, hieronnan ammattitutkinto, jalkojenhoidon ammattitutkinto, kasvat- ja ohjausalan ammattitutkinto, kehitysvamma-alan ammattitutkinto, kipsausalan ammattitutkinto, koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto, kuljetusalan ammattitutkinnon palvelukuljetusten osaamisala, tavarakuljetusten osaamisala, metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala ja henkilökuljetusten osaamisala, lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto, lentoasemapalvelujen ammattitutkinto, lentokonetekniikan ammattitutkinto, liikunnan ammattitutkinto, liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinto, linja-autonkuljettajan ammattitutkinto, maarakennusalan ammattitutkinto, merenkulkualan ammattitutkinto, metsäalan ammattitutkinnon metsäkoneenkuljetuksen osaamisala, metsäkoneenkuljettajan ammattitutkinto, mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto, obduktiopreparaattorin ammattitutkinto, perhepäivähoitajan ammattitutkinto, puutavaran autokuljetuksen ammattitutkinto, päihdetyön ammattitutkinto, terveysalan ammattitutkinto, tieto- ja kirjastopalveluiden ammattitutkinnon kirjastoautopalvelujen osaamisala, turvallisuusalan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto, vammaisalan ammattitutkinto, vartijan ammattitutkinto, yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto, ympäristöalan ammattitutkinnon jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljetuksen osaamisala sekä ympäristöhuollon ammattitutkinnon jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljettamisen osaamisala.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen on mahdollista seuraavissa erikoisammattitutkinnoissa: hierojan erikoisammattitutkinto, hieronnan erikoisammattitutkinto, immobilisaatiohoidon erikoisammattitutkinto, kasvat- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto, kehitysvamma-alan erikoisammattitutkinto, kipsimestarin erikoisammattitutkinto, koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen erikoisammattitutkinto, kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto, lentokonetekniikan erikoisammattitutkinto, liikenneopettajan erikoisammattitutkinto, näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto, mielenterveys- ja päihdetyön eri-

koisammattitutkinto, puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto, puhevammaisten tulkauksen erikoisammattitutkinto, psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto, turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto, työvalmennuksen erikoisammattitutkinto, valmennuksen erikoisammattitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto sekä vanhustyön erikoisammattitutkinto.

Yliopistolain 43 a §:n 4 momentin ja ammattikorkeakoululain 33 §:n 4 momentin mukaan opinnoista, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa yliopistolain 43 a §:ää ja ammattikorkeakoululain 33 §:ää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) 2 a §:n (1034/2011) mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa yliopistolain 43 a §:ää sovelletaan koulutukseen, joka johtaa johonkin seuraavista yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) mukaisista tutkinnoista: 1) farmaseutin tutkinto ja proviisorin tutkinto; 2) hammaslääketieteen kandidaatin ja hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto; 3) lääketieteen kandidaatin ja lääketieteen lisensiaatin tutkinto; 4) psykologian kandidaatin ja psykologian maisterin tutkinto; 5) humanististen tieteiden kandidaatin ja filosofian maisterin tutkinto logopedian alalla. Mainitun säännöksen mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa yliopistolain 43 a §:ää sovelletaan lisäksi sosiaalityön koulutukseen ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (564/1994) tarkoitettuun psykoterapeuttikoulutukseen sekä yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 1—5 kohdan mukaisesti opettajankoulutuksen opintoihin.

Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 11 §:n mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammattikorkeakoululain 33 §:ää sovelletaan humanistisen alan, sosiaali- ja terveysalan, liikunnan sekä merenkulun ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. Mainittua säännöstä sovelletaan myös ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n 2 momentissa, yliopistolain 37 a §:n 2 momentissa ja ammattikorkeakoululain 26 §:n 2 momentissa säädetään, että kun kysymyksessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala taikka yliopistolain 43 a §:ssä tai ammattikorkeakoululain 33 §:ssä tarkoitettut opinnot, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät. Mainittujen säännösten mukaan hakija on siis mahdollista jättää ottamatta opiskelijaksi, jos hänen opiskeluoikeutensa on aiemmissa opinnoissa peruutettu. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 41 §:n 2 momentin, yliopistolain 37 b §:n 1 momentin ja ammattikorkeakoululain 27 §:n 1 momentin mukaan hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jos kyseessä on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala tai yliopistolain 43 a §:n tai ammattikorkeakoululain 33 §:n mukaiset opinnot. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 41 §:n 3 momentissa, yliopistolain 37 b §:n 2 momentissa ja ammattikorkeakoululain 27 §:n 2 momentissa säädetään, että koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

SORA-hankkeen yhteydessä tehdyssä kyselyssä ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ja korkeakouluista 89 prosenttia kertoi pyytävänsä SORA-tutkintoon hakeutuvilta terveydentilatietoja. Niistä, jotka tietoja pyytävät, 68 prosenttia piti tietoja luotettavina ja 90 prosenttia kertoi hyödyntävänsä saamiensa tietoja. Hakijan terveydentilatietoja kartoitetaan hakuvaiheessa

useimmiten hakulomakkeella (omailmoitus). Hakijalta kysytään tarvittaessa lisätietoja tai pyydetään haastatteluun.

Vastaajat kokivat haasteina hakuvaiheen tietojen luotettavuuden. Vastaajat kokivat, että opiskelijan oma ilmoitus ei ole aina luotettava ja tietojen tarkistaminen on vaikeaa. Haasteena koettiin myös se, ettei hoitava taho tai terveydentilaa tai toimintakykyä arvioiva lääkäri ota kantaa opiskelijan edellytyksiin tai haasteet tulevat esiin vasta opintojen alettua. Vastausten mukaan haasteet liittyivät useimmiten opiskelijoiden psyykkiseen terveydentilaan ja päihdeongelmiin. Vastaajat kertoivat hyödyntävänsä hakuvaiheessa saatuja tietoja muun muassa arvioidessaan hakijan soveltuvuutta alalle, ohjatessaan hakijaa tai opiskelijaa tälle paremmin soveltuvalle alalle tai suunnitellessaan erilaisia tukitoimia ja henkilökohtaistamista sekä urasuunnittelun tukena. Kyselyn mukaan oppilaitoksissa kartoitetaan opiskelun esteitä, tarvittavia tukitoimia ja ratkaisuvaihtoehtoja jo opiskelijaksi ottamisen vaiheessa. Moni vastaaja kertoi, että käytössä on erillinen terveydentilaa kartoittava kysely tai lomake, lisäksi hakuvaiheessa hyödynnetään terveydenhoitajan haastattelua ja lisälausuntopyyntöjä. Myös erityisjärjestelypyynnöt ja -päätökset, soveltuvuuskokeet sekä valintahaastattelut voivat antaa viitteitä opintojen esteistä tai tukitoimien tarpeesta.

Koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen edustajista noin 80 prosenttia kertoi, että opiskelijavalinnassa on käytetty pääsy- tai soveltuvuuskokeita SORA-tutkintoihin opiskelijaksi hakeutuille. Vastauksissa viitataan vastaushetken tilanteeseen, ja suuri osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on sittemmin luopunut pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Avovastausten sisältöanalyysin perusteella noin 50 prosenttia vastaajista järjesti kyselyn aikana pääsy- tai soveltuvuuskokeita ainakin joissakin tutkinnoissa. Näkemykset pääsy- ja soveltuvuuskokeiden hyödyistä jakaantuivat, mutta enemmistö vastaajista piti niitä tärkeinä etenkin silloin, jos niillä on karsiva vaikutus. Vastausten perusteella pääsy- ja soveltuvuuskokeiden avulla saadaan selville joitakin hakijoita, joilla on selkeitä terveydentilaan liittyviä esteitä alalle. Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden kuvattiin palvelevan myös hakijaa, joka saa käsityksen soveltuvuudestaan hakemalleen alalle. Selvityksen mukaan oppilaitoksilla on harvoin tilanteita, joissa ne jättävät hakijan ottamatta opiskelijaksi terveydentilan ja toimintakyvyn perusteella. Nämä tilanteet koskettavat yksittäisiä hakijoita.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan aiempi peruuttamispäätös voi siis olla opiskelijavalinnan epäämisen perusteena. Laissa on säädetty hakijalle tiedonantovelvollisuus aiemmista peruuttamispäätöksistä sekä koulutuksen järjestäjälle ja korkeakoululle oikeus saada nämä tiedot myös toiselta koulutuksen järjestäjältä tai korkeakoululta. Käytännössä tieto aiemmasta peruuttamispäätöksestä voi kuitenkin jäädä saamatta, jos hakija ei tätä tietoa kerro. Aiempi koulutuksen järjestäjä ei myöskään aina tiedä, onko hakija siirtymässä jostain toisesta oppilaitoksesta. Menettelyt eivät myöskään ole sellaiset, että tieto systemaattisesti kysyttäisiin tai saataisiin aiemmasta oppilaitoksesta. Aiempi oppilaitos ei myöskään yleensä tiedä, onko opiskelija mahdollisesti siirtymässä uuteen oppilaitokseen. Lisäksi voimassa oleva sääntely ei tunnista tiedonsaantioikeutta vireillä olevasta asian käsittelystä. Ammattikorkeakoululaissa ja yliopistolaissa korkeakoululla on oikeus saada tieto vireillä olevasta SORA-prosessista toiselta korkeakoululta, mutta tämä koskee vain siirto-opiskelijoita, eikä opiskelijaa, joka hakeutuu tavallisen opiskelijavalinnan kautta toiseen oppilaitokseen. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa vastaava siirto-opiskelijoita koskevaa pykälää ei ole.

Myös SORA-selvityksessä yhtenä haasteena nostettiin esille myös opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti sekä se, että vastuu ilmoittaa mahdollisista terveyteen tai toimintakykyyn liittyvistä esteistä on hakijalla. Haasteina nähtiin myös, ettei tietoa joko uskalleta ottaa käyttöön, omailmoitukseen perustuvan tiedon luotettavuus sekä salassapitoon liittyvät käytännöt. Myös se, ettei

kesken olevasta SORA-prosessista tarvitse ilmoittaa, nostettiin esiin säännösten vaikutusta heikentävänä tekijänä. SORA-ohjausryhmä piti tärkeänä, että selvitetään mahdolliset keinot puuttua tilanteeseen, jossa opiskelija katoaa, kun SORA-prosessi laitetaan vireille. Opiskelija saattaa hakea toiseen koulutusorganisaation samalle tai toiselle SORA-alalle, eikä alkuperäinen koulutusorganisaatio voi voimassa olevan lainsäädännön nojalla antaa mahdolliselle uudelle koulutusorganisaatiolle tietoa ilmenneistä ongelmista.

Yhtenä ratkaisuehdotuksena on noussut esille, että opiskelija veloitettaisiin antamaan hakeutumistilanteessa myös tietoa vireillä olevasta SORA-prosessista tai oppilaitokselle säädettäisiin oikeus saada ja antaa tietoja kesken jääneistä SORA-prosesseista. Jotta kesken jääneeseen SORA-prosessiin voitaisiin liittää oikeusvaikutuksia, tulisi vireille tulo määritellä tarkemmin. Vireillä olevaan ja kesken jääneeseen prosessiin kohdistuvat oikeusvaikutukset ovat haasteellisia, koska asiaa ei ole oikeudellisesti ratkaistu.

Niin ikään koulutuksen järjestäjille ei ole ollut selvää, milloin vireillä olevasta prosessista pitäisi tehdä ilmoitus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralle ja mitkä ovat Valviran toimivaltuudet asian suhteen. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava Valviralle sen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta käsittelystä koskien opiskeluoikeuden peruuttamista sekä tiedot peruuttamista koskevasta päätöksestä perusteluineen. Oikeudellisen ratkaisun puuttuessa vireillä olevaan ja kesken jääneeseen prosessiin kohdistuvat oikeusvaikutukset ovat haasteellisia. Tiedonsaantioikeuden (myös mahdolliset rekisterit) osalta tulee kiinnittää huomiota tiedonsaantioikeuden ajalliseen keston, eli miten vanhoihin vireilläolotietoihin tai päätöksiin on oikeus.

Ammatillisessa koulutuksessa voidaan ottaa opiskelijaksi suorittamaan koko tutkintoa tai yksittäisiä tutkinnon osia. Ammatillisen koulutuksen osalta lainsäädäntöä on tulkittu siten, että SORA-säännöksiä sovelletaan myös opiskelijan hakeutuessa suorittamaan yksittäisiä SORA-tutkinnon tutkinnon osia. Lain sanamuodot eivät kuitenkaan ole yksiselitteiset tältä osin. Ammatillisessa koulutuksessa yksittäinen SORA-tutkinnon osa suoraan suorittaa myös henkilökohtaistamisen perusteella, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelijalla on opiskeluoikeus muuhun kuin SORA-tutkintoon, mutta henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä mahdollistetaan yksittäisen SORA-tutkinnon osan sisällyttäminen tähän tutkintoon. Tällöin kyseessä ei ole laissa tarkoitettu opiskelijavalinta, eikä ole selvää, tulisiko opiskelijaksi ottamista koskevia SORA-säännöksiä tällöin soveltaa. Lisäksi ei ole selvää, millä edellytyksillä ja menettelyillä voidaan perua opiskeluoikeus vain tiettyyn tutkinnon osaan, jonka suorittamisesta on sovittu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa SORA-säännöksiä sovelletaan valtioneuvoston asetuksella säädettyyn tutkintoon johtavaan koulutukseen. Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi säännöksiä sovelletaan myös psykoterapeuttikoulutukseen, sosiaalityön koulutukseen, yliopistojen opettajankoulutusopintoihin ja ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin. Säännöksiä ei sen sijaan sovelleta SORA-tutkintojen osiin, joita voi hakeutua suorittamaan avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina. SORA-tutkintojen osia hakeudutaan suorittamaan avoimessa korkeakoulussa erityisesti ns. väylä- tai polkuopintoina tavoitteena tutkinto-opiskelijaksi siirtyminen, jolloin avoimena korkeakouluopetuksena suoritettut tutkinnon osat hyväksiluetaan suoritettavaan tutkintoon.

2.3 Opiskeluoikeuden peruuttaminen ja palauttaminen sekä pidättäminen

Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa vain laissa mainituilla perusteilla. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §, ammattikorkeakoululain 33 § ja yliopistolain 43 a § ovat samansisältöiset. Mainittujen säännösten mukaan opiskeluoikeus

voidaan peruuttaa, jos opiskelija vaarantaa toistuvasti tai vakavasti toisen henkilön turvallisuuden, opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä tai opiskelija on hakeutuessaan koulutukseen salannut aiemman opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi. Lisäksi koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, jos opiskelija on tuomittu tiettyihin, laissa määriteltyihin rangaistuksiin. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva säännös ei ole missään tilanteessa ehdoton vaan edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 82 §:n 1 momentin, yliopistolain 43 b §:n 1 ja 2 momentissa ja ammattikorkeakoululain 34 §:n 1 ja 2 momentin mukaan opiskelija voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi ja jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalle on laissa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este. Koulutuksen järjestäjä ja korkeakoulu vastaavat määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten koulutuksen järjestäjän osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Mainitun perusteella koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla on oikeus saada lääkäriltä laissa tarkoitettuihin tarkastuksiin ja tutkimuksiin määrättyä opiskelijaa koskeva lausunto, jonka perusteella koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi arvioida opiskelijan opiskeluoikeuden edellytyksiä.

SORA-selvityksen mukaan koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut ja opiskeluterveydenhuolto ovat järjestäneet paljon ohjausta ja muita tukimuotoja ennen opiskeluoikeuden peruuttamista. Opiskelijan tarvitsemia kohtuullisia mukautuksia on suunniteltu yhteistyössä opiskeluterveydenhuollon toimijoiden kanssa. Selvityksessä ja ohjausryhmän keskusteluissa nousi kuitenkin esille, että opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen opiskelija on tilanteessaan hyvin yksin. Samoin opiskelija vastaa itse opiskeluoikeuden palauttamisen hakemisesta ja siihen liittyvien selvitysten hankkimisesta. Ohjausryhmän mielestä olisi tärkeää, että opiskelijasta huolehdittaisiin, kun opiskeluoikeus on peruutettu. Ohjausryhmä näkikin tärkeänä, että opiskelijalla olisi oikeus jälkiohjaukseen niissä tilanteissa, joissa opiskeluoikeus peruutetaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden alalla työskennellään monien muidenkin haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kuin alaikäisten kanssa. Koulutuksen järjestäjiltä on tullut säännöllisesti palautetta ja kysymyksiä, voisiko opiskeluoikeuden peruuttaa niissä tilanteissa, joissa opiskelijalla on rikosrekisterissä merkintä väkivalta- tai huumausainerikoksista ja koulutuksen järjestäjä pelkää opiskelijan olevan riski myös muiden kuin alaikäisten potilaiden turvallisuudelle. Tämän perusteella rikosrekisteriotteen pyytämismääräyksen laajentamista muiden haavoittuvassa asemassa olevien (vammaset, vanhuksat) kanssa työskentelyyn tulisi arvioida.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa ja yliopistolaissa on yhtenevät säännökset opiskelijan opiskeluoikeuden pidättämisestä. Opiskelijan kurinpitoa koskevien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 5 momentin, yliopistolain 45 §:n 3 momentin, ammattikorkeakoululain 38 §:n 3 momentin säännösten mukaan, jos opiskelija kielletty laeissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin

tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Vastaavasti jos opiskelija kieltäytyy laeissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Nykyään korkeakoulu tai koulutuksen järjestäjä ei lain mukaan voi rajoittaa opiskelijan opiskelua SORA-prosessin aikana muuten kuin mainituissa tilanteissa. Nykysääntely mahdollistaa siis opiskelijan jatkavan opinnoissaan, vaikka edellytykset huumausainetestaukseen tai terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ovat olleet olemassa. Mainituissa tilanteissa voi opiskelijan osallistuminen käytännön työtehtäviin kuitenkin lisätä muiden turvallisuusriskejä. Lisäksi oikeustila on nyt epäselvä sen suhteen, miten pitkään opiskeluoikeus voi olla pidätettynä, jos opiskelija ei suorita häneltä edellytetyjä toimenpiteitä. Korkeakouluissa opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan päätöksen tekee hallitus. SORA-lainsäädännön soveltamisen prosesseja pidetään korkeakouluissa raskaina. Opiskeluoikeuden pidättämisen voi nähdä eräänlaisena turvaamistoimena. Yksittäisen opiskelijan tietoja ja tilannetta ei välttämättä olisi tarkoituksenmukaista käsitellä hallituksessa, vaan tehtävä voitaisiin harkita siirrettäväksi rehtorin päätösvaltaan.

Jos opiskelijan opiskeluoikeus peruutetaan SORA-lainsäädäntöön kytkeytyvän syyn takia, koulutuksen järjestäjällä tai korkeakoululla on lain nojalla velvollisuus selvittää, onko opiskelijalla mahdollisuus siirtyä tai hakeutua toiseen koulutukseen. Korkeakoulu voi lisäksi siirtää opiskelijan muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Käytännössä opiskeluoikeuden peruuttamisprosessi raukeaa opiskelijan siirtyessä toiseen koulutukseen. Tämä on ongelmallista ensinnäkin siitä syystä, että opiskelijalla on mahdollisuus hakeutua toiseen oppilaitokseen myös SORA-alalle. Kun peruuttamispäätöstä ei ole tehty, ei opiskelijalla ole velvollisuutta antaa tietoja aiemmasta prosessista. Toinen syy ongelmallisuuteen on se, että opiskelijan valitessa peruuttamisprosessin loppuun viemisen, on hänellä riski jäädä kokonaan vaille opiskelupaikkaa. Jos taas opiskelija valitsee siirron toiseen koulutukseen, hänellä ei ole mahdollisuutta saada tutkittavaksi peruuttamisen edellytyksiä. Sekä siirrosta toisiin opintoihin että peruuttamisprosessin loppuun viemisessä opiskelijan oikeusturva on heikko.

2.4 Huumausainetestaus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 84 §:n 1 momentin, yliopistolain 43 d §:n 1 momentin ja ammattikorkeakoululain 36 §:n 1 momentin mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjä, yliopisto ja ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, yliopiston, ammattikorkeakoulun taikka harjoittelupaikan, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 §:ssä tarkoitetun työnantajan tai 71 §:ssä tarkoitetun koulutusopimustyöpaikan tarjoajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjän, yliopiston tai ammattikorkeakoulun osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä koulutuksen järjestäjän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisesta on ilmoitettava ammatillisen koulutuksen opiskelijan huoltajalle.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän, yliopiston ja ammattikorkeakoulun tulee yhteistyössä opiskelijahuollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihdeiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjä, yliopisto ja ammattikorkeakoulu vastaa huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista. Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

Huumausainetestaukseen ja kurinpitoon liittyvät säännökset koskevat kaikkia tutkintoja, eivät pelkästään SORA-tutkintoja. SORA-hankkeen huumausainealatyöryhmän mielestä huumausainetestauksen ei pitäisi olla sidottu käytännön työtehtäviin, sillä teoriaopinnot ja käytännön työtehtävät kytkeytyvät ammatillisessa koulutuksessa toisiinsa eikä niiden erottaminen ole välttämättä helppoa. Joissakin tilanteissa opiskelijan huumausainetestaus saattaa myös olla oleellista oppilaitoksen turvallisuuden takaamiseksi. Niin ikään kysymys mahdollisuudesta tehdä huumausainetestausta asuntolatoiminnassa on noussut esille. Lisäksi huumausainetyöryhmä esitti harkittavaksi, että koulutuksen järjestäjän edustajalle myönnettäisiin oikeus saada tietoa opiskelijan sitoutumisesta päihdehuoltoon, jotta järjestäjä pystyisi arvioimaan paremmin, milloin opiskelijan päästäminen käytännön työtehtäviin on mahdollista aiheuttamatta vaaraa turvallisuudelle. Työelämässä työnantajalla on mahdollisuus käsitellä työntekijän huumausainetestiä koskevaan todistukseen kirjattuja tietoja yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 8 §:n 3 momentin turvin silloin, kun työntekijä on sitoutunut positiivisen huumausainetestituloksen takia toteutettavaan hoitoon ja tietojen käsittely liittyy hoidon toteutumisen seurantaan.

SORA-hankkeen alussa tehdyssä selvityksessä huumausainetestausprosessi oli niin koulutuksen järjestäjien kuin opiskeluterveydenhuollonkin vastauksissa arvioitu heikoiden toimivaksi osaksi SORA-lainsäädäntöä. Lainsäädäntöä koskevat muutosehdotukset koskivat tiivistetysti huumausainetestauksen kriteerien selkeyttämistä, opiskelun mahdollistamista testituloksia odottaessa, opiskeluoikeuden pidättämistä, jos opiskelija kieltäytyy esittämästä pyydettyä todistusta huumausainetestauksesta ja koulutuksen järjestäjän oikeutta saada tieto opiskelijan sitoutumisesta päihdehoitoon.

Opiskeluterveydenhuollon useissa vastauksissa nousi vahvasti esiin, että oppilaitosten ja korkeakoulujen päihdestrategiassa tai päihdeohjelmamallissa on aukkoja. Tähän liittyen opetushenkilöstö ei aina reagoi epäilyihin riittävän ajoissa tai ollenkaan. Selvityksen mukaan oppilaitokset ovat pyytäneet testauksia virheellisen perusteella, eivätkä lain edellytykset testin pyytämiseen ole täyttyneet.

Lisäksi työryhmä nosti esiin, miten toimitaan sinä aikana, kun koulutuksen järjestäjä on määrännyt opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, ja odotetaan testauksen tulosta. Opiskeluterveydenhuolto tekee lähetteen SORA-lainsäädännön mukaiseen huumausainetestiin. Jotta lähete SORA-lainsäädännön mukaiseen testaukseen, edellyttää se turvallisuuden

vaarantamista. Vastauksen saaminen saattaa kestää 3—4 viikkoa. Moni koulutuksen järjestäjä ei päästä opiskelijaa käytännön tehtäviin, kun testitulosta odotetaan. Lainsäädännöllisesti tämä on tulkinnanvaraista, sillä asiasta ei ole selkeästi säädetty laissa.

2.5 Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta

Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta (956/2011) tuli voimaan vuoden 2012 alusta samanaikaisesti SORA-säännösten kanssa. Laki ei perustu hallituksen esitykseen vaan sivistysvaliokunnan mietinnössään (SiVM 14/2010 vp) esittämään ehdotukseen. Valiokunnan mietinnön mukaan oikeusturvalautakunnan tarkoituksena olisi varmistaa opiskelijan oikeusturva ja yhtenäisen käytännön muodostuminen opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa päätöksissä kattavasti ammatillisessa koulutuksessa ja koko korkean asteen koulutuksessa. Lisäksi mietinnössä todetaan, että tämä vaihtoehto edistää myös sitä tavoitetta, että tämä ja muut opiskelijoiden oikeusturvaan liittyvät tehtävät (opintotuen muutoksenhakulautakunta ja aluehallintovirastojen ao. tehtävät) voitaisiin myöhemmin keskittää yhdelle viranomaiselle.

Lautakunta aloitti toimintansa vuonna 2012 ja se toimii lautakunnasta annetun lain mukaan ensimmäisenä muutoksenhakuasteena ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain mukaisissa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa. Lautakunta asetetaan mainitun lain nojalla aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tällä hetkellä nimitettyinä olevan lautakunnan toimikausi päättyy 31.12.2023. Lautakunnassa on sivutoiminen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 10 sivutoimista varsinaista jäsentä, joilla on henkilökohtaiset varajäsenet. Lisäksi lautakunnalle on nimettyä kaksi sivutoimista esittelijää. Oikeusturvalautakunnan jäsenille ja puheenjohtajille maksetut palkkiot ja postituskulut olivat vuonna 2021 yhteensä 5 664 euroa. Lisäksi esittelijälle on maksettu tuntikohtainen palkkio esitetyn laskun perusteella. Lautakunnan hallinnollisista asioista (lautakunnan nimittäminen, kuulemiset, kokousten järjestämiset, päätösten tiedoksiannot ja palkkioiden maksamiset) vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehet osana virkatehtäviään.

Lautakunnan päätöksestä on valitusoikeus Helsingin hallinto-oikeuteen, jonka päätöksestä on valituskielto KHO:een. Lautakunnalle on tullut vireille vuosittain 3-5 asiaa. Noin kolmannes asioista on ollut sellaisia, joissa asia on siirretty joko koulutuksen järjestäjälle tai hallinto-oikeudelle käsiteltäväksi taikka joissa lautakunta ei ole ollut muutoin toimivaltainen käsittelemään asiaa. Edelleen noin kolmannes asioista on ollut sellaisia, joissa lautakunta on kumonnut järjestäjän päätöksen menettelyvirheen vuoksi ja palauttanut sen uudelleen käsiteltäväksi. Varsinaisiin opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksiin on siten otettu kantaa vain kolmanneksessa lautakunnassa käsitellyistä asioista. Lautakunnan käsittelemissä asioissa peruuttamisperusteena on ollut joko vaarantaminen taikka rikostausta. Vain yksi valitus on koskenut päätöstä opiskeluoikeuden palauttamista koskevaan hakemukseen ja vain muutamasta lautakunnan ratkaisusta on valitettu hallinto-oikeuteen.

Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, etteivät sivistysvaliokunnan mietinnössään lautakunnan perustamiselle esittämät perusteet ratkaisukäytännön yhtenäistämisestä toteudu asioiden vähäisen määrän vuoksi. Ottaen huomioon käsittelyssä olleiden asioiden luonne, ei asian tuntijäsenten merkitys asioiden ratkaisuihin ole ollut merkittävä. Myöskään keskitettyä muutoksenhakuviranomaista opiskelijoiden oikeusturvaan koskevia asioita varten ei ole suunnitteilla. Lautakunnan toiminnan ylläpitämistä ei ole pidettävä oikeasuhteisena, kun otetaan huomioon lautakunnassa käsiteltävien asioiden määrä ja laatu sekä se, että opiskelijoiden oikeusturva voidaan taata valitustiellä alueelliseen hallinto-oikeuteen.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa alaikäisten turvallisuutta, potilas- ja asiakasturvallisuutta ja liikenteen turvallisuutta sekä opiskelijoiden oikeusturvaa selkeyttämällä ja täydentämällä voimassa olevaa sääntelyä SORA-loppuraportin ehdotusten mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on parantaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden turvallisuutta. Tavoitteena on parantaa myös muiden henkilöiden turvallisuutta ja opiskelijan oikeusturvaa SORA-prosessin eri vaiheissa. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja palauttamiseen liittyvä muutoksenhakusääntely vastaamaan hallintoasioiden muutoksenhakua koskevaa yleissääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tietojenantovelvoite ja tietojensaantioikeus vireille tulleesta SORA-prosessista. Voimassa olevaa sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että hakijalla olisi SORA-alalla velvollisuus antaa koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun pyynnöstä tiedot enintään kaksi vuotta aiemmin hakuajan päättymisestä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireille tulleesta prosessista myös toiselta koulutuksen järjestäjältä ja korkeakoululta. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta koulutuksen järjestäjältä ja korkeakoululta opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Velvoitetta antaa Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta täsmennettäisiin. Valviralle olisi annettava jatkossa asian vireilläolon lisäksi tieto vireilläolon päättymisestä. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla olisi oikeus pyytää opiskelijalta ote rikosrekisteristä myös silloin, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulo ehdotetaan määriteltäväksi laissa.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen. Opiskelijan opiskeluoikeus olisi mahdollista peruuttaa voimassa olevan alaikäisten parissa työskentelyä koskevan sääntelyn lisäksi myös silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskelijan siirtäminen korkeakoulussa toiseen koulutukseen olisi jatkossa mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen yhteydessä. Muutoksella turvattaisiin opiskelijan oikeus saada SORA-prosessin päätteeksi valituskelpoinen päätös. Opiskelijalla olisi lisäksi oikeus saada opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammatillisen koulutuksen järjestäjältä ja korkeakoululta ns. jälkiohjausta muuhun koulutukseen tai muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin hakeutumisessa.

Osallistumisoikeuden epäminen ja opiskeluoikeuden pidättäminen. Jos opiskelija on määrätty laissa tarkoitetulla tavalla huumausainetestiin, opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen

liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voitaisiin evätä, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi. Lisäksi opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voitaisiin evätä enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan, jos opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla on perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Ehdotetuista epäamistomista päättäisi rehtori. Samassa yhteydessä täsmennettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain menettelysäännöstä siitä, kuka on toimivaltainen päättämään opiskelijan määräämisestä poistumaan ja osallistumisoikeuden epäamisestä. Muutos vastaisi tältä osin lukiolain voimassa olevaa sääntelyä.

Korkeakouluissa opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätösvalta siirrettäisiin korkeakoulun hallitukselta rehtorille. Lisäksi ehdotetaan, että opiskelija voitaisiin katsoa eronneeksi tai menettäneen opiskeluoikeutensa, jos opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.

Opiskelijavalinta. Opiskelijavalintaa selkeytettäisiin ammatillisessa koulutuksessa sen suhteen, miten oikeus suorittaa SORA-tutkinnon osia otetaan huomioon henkilökohtaistamisen yhteydessä.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki ehdotetaan kumottavan. Vastaavasti kumottaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännökset muutoksenhausta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa. Muutoksenhakuun mainituissa asioissa sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019). Tällöin ensimmäisenä muutoksenhakuasteena olisi alueellisesti toimivaltainen hallinto-oikeus, jonka päätöksestä voisi edelleen hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä kunta- eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan myöskään merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestäjille, yliopistoille eikä ammattikorkeakouluille.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut

Esityksessä ehdotetaan säädettävän hakijalle tietojenantovelvollisuus vireillä olleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta sekä säädettävän koulutuksen järjestäjälle ja korkeakoululle tietojensaantioikeus mainittuun asiaan salassapitosäännösten estämättä. Tietojenantovelvoitteen ja tietojensaantioikeuden lisääminen parantaisivat koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulujen mahdollisuutta ottaa opiskelijavalintaa koskevassa arvioinnissaan huomioon hakijaan kohdistunut aiempi opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva menettely. Tieto vireillä olleesta asiasta olisi osa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevaa kokonaisharkintaa. Sillä ei siten olisi vastaavaa merkitystä kuin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevalla aiemmalla päätöksellä, eikä vireillä ollut asia olisi sellaisenaan este opiskelijaksi ottamiselle. Tieto voisi kuitenkin toimia perusteena pyytää hakijalta tarkempaa selvitystä hänen terveydentilastaan. Opiskelijalla olisi velvoite kertoa asiasta koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun pyynnöstä, mutta myös koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välinen yhteistyö olisi keskeistä.

Esityksessä ehdotetaan toisaalta rajattavan koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulujen tietojen-saantioikeutta, kun niillä ei olisi oikeutta saada tietoa hakijaa tai opiskelijaa koskevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jos hakijan tai opiskelijan opiskeluoikeus on myöhemmin palautettu. Nykylainsäädäntö mahdollistaa tiedonsaannin myös tällaisesta päätöksestä, joka on käytännössä menettänyt merkityksensä sen jälkeen, kun opiskeluoikeus on palautettu. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakouluilla ei voida katsoa olevan perustetta saada tietoa tällaisesta päätöksestä. Säännöksellä ei siten heikennetä koulutuksen järjestäjien tai korkeakoulujen oikeutta saada opiskelijavalintaa tai opiskeluoikeutta koskevassa arvioinnissa tarvittavia tietoja.

Ammatillisessa koulutuksessa selkeytettäisiin poistumaan määräämistä ja osallistumisoikeuden epäämistä koskevia säännöksiä siitä, kuka on toimivaltainen päättämään mainituista toimista. Muutos vastaisi lukiolain voimassaolevaa sääntelyä. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei ole ollut vastaava sääntelyä eikä sääntelyn puuttumiselle ole perusteita. Esityksessä ehdotettu sääntely varmistaisi sen, että koulutuksen järjestäjälle olisi selkeää, kuka mainituista toimista voi järjestäjän puolesta päättää.

Esityksessä ehdotetaan uutena turvaamistoimena mahdollisuutta evätä opiskelijan osallistuminen koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Toimista päättäisi rehtori. Tällä turvattaisiin koulutuksen järjestäjälle ja korkeakoululle mahdollisuus ryhtyä viivytyksettä muiden henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta parantaviin toimiin.

Koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen olisi opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Tämän velvoitteen täyttämiseksi koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun olisi tarjottava tukea ehdotettavalla tavalla.

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa haettaisiin jatkossa muutosta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuviranomaisen muutos edellyttäisi koulutuksen järjestäjiltä ja näitä asioita oppivelvollisten osalta käsitteleviltä kunnilta sekä korkeakouluilta muutoksenhakuohjeiden päivittämistä.

Hallintotuomioistuimet

Esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa haettaisiin jatkossa muutosta hallinto-oikeudelta. Asioiden siirtäminen opiskelijoiden oikeusturvalautakunnalta hallinto-oikeuksille ei edellyttäisi resurssien lisäämistä hallinto-oikeuksiin. Lautakuntaan on tullut vireille vain muutama asia vuosittain, eikä valitusviranomaisen muutoksen arvioida vaikuttavan vireille tulevien asioiden määrään. Lisäksi on otettava huomioon, että asiat jakautuisivat alueellisesti toimivaltaisten hallinto-oikeuksien kesken. Tällöin on todennäköistä, että kaikkiin hallinto-oikeuksiin ei tulisi kyseisiä asioita koskevia valituksia vireille edes vuosittain. Muutoksesta ei aiheutuisi myöskään korkeimmalle hallinto-oikeudelle merkittäviä vaikutuksia.

Muut viranomaiset

Opetushallitus vastaa SORA-oppaan ylläpitämisestä. Esityksessä ehdotettujen muutosten seurauksena Opetushallitus päivittäisi kyseistä opasta.

Esityksessä ehdotetaan, että rikosrekisteriotteen pyytäminen olisi mahdollista laissa säädetyn edellytyksin jatkossa myös iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskenteleviltä opis-

kelijoilta. Tämä lisäisi jonkin verran tietopyyntöjä oikeusrekisterikeskukselta. Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM057:00/2021>). Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. Mainittu esitys toisi uuden velvoitteen kaikille palveluntuottajille selvittää iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluihin työhön otettavan tai virkaan nimitettävän henkilöstön rikostausta. Rikostausta selvitetäisiin tarkastamalla potentiaalisen työntekijän rikosrekisteriote.

4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.3.1 Vaikutukset hakijan ja opiskelijan asemaan

Esityksessä ehdotettavat muutokset selkeyttäisivät monilta osin nykyistä sääntelyä ja siten turvaisivat opiskelijoiden oikeusturvaa. Tietojensaantivelvoitetta rajattaisiin siten, ettei hakijalla olisi velvoitetta antaa tietoa sellaisesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jonka jälkeen hänen opiskeluoikeutensa olisi myöhemmin palautettu. Vastaavasti koulutuksen järjestäjällä tai korkeakoululla ei olisi oikeutta saada tietoa päätöksestä ja sen perusteluista, jos opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Mikäli opiskeluoikeus on palautettu opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen, on peruuttamispäätöksen katsottava menettäneen sen merkityksen, mikä sillä on muutoin opiskelijaksi ottamisen esteenä eikä hakijalle voida asettaa velvoitetta tällaisen päätöksen antamiseen.

Hakijalle ehdotetaan uutena velvollisuutena antaa koulutuksen järjestäjälle tieto kahta vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Velvollisuudelle olisi sääntelyllä turvattavien oikeuksien näkökulmasta katsottava olevan hyväksyttävä peruste. Koulutuksen järjestäjän tulisi voida ottaa opiskelijaksi ottamisvaiheessa huomioon kaikki mahdolliset seikat arvioidessaan laeissa säädetyllä tavalla sitä, onko hakijan terveydentila tai toimintakyky esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Vireillä ollut opiskelijaoikeuden peruuttamista koskeva asia on katsottava olennaiseksi tiedoksi, joka hakija voitaisiin velvoittaa järjestäjälle tai korkeakoululle antamaan. Hakijan oikeusturvan kannalta ei ole kuitenkaan perusteltua, että velvoite koskisi kovin vanhoja asioita. Hakijan tilanne on saattanut muuttua huomattavasti ajan kulumisen seurauksena, minkä vuoksi olisi kohtuutonta velvoittaa hakijaa antamaan tietoa yli kaksi vuotta vanhoista asioista.

Koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun olisi jatkossa mahdollista evätä opiskelijan pääsy koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos hänet on määrätty huumausainetaukseen tai jos häntä kohtaan on vireillä opiskelijaoikeuden peruuttamista koskeva asia ja on perusteltua syytä epäillä, että henkilö vaarantaisi muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta. Ehdotetut turvaamistoimet rajaisivat opiskelijan mahdollisuutta edistää opintojaan epäämisen aikana, mutta eivät estäisi opintojen jatkamista kokonaan. Ottaen huomioon, että epäämiselle tulee olla esityksessä kerrotulla tavalla hyväksyttävä peruste ja että sääntelyn tavoitteena on turvata muiden henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta, ehdotettujen epäämistojen on katsottava olevan oikeasuhteisia sillä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Opiskelijan oikeutta turvattaisiin ammatillisessa koulutuksessa vielä säätämällä velvoite koulutuksen järjestäjälle päivittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma opiskelijan opintojen etenemisen turvaamiseksi. Tällä tavalla voitaisiin turvata opiskelijan mahdollisuus hankkia osaamista muutoin kuin käytännön tehtävissä. Opintojensa loppuvaiheessa olevalle opiskelijalle käytännön tehtäviin osallistumisen epäämisellä voisi kuitenkin olla valmistumista viivästyttävä vaikutus, mikäli osallistuminen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun olisi edellytys tutkinnon suorittamiselle loppuun. Tässä tapauksessa muiden henkilöiden terveyden ja turvallisuuden turvaamisen on katsottava olevan kuitenkin painavampi peruste evätä opiskelijalta mainittu oikeus kuin turvata opiskelijan opintojen loppuunsaattaminen viivytyksettä.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelija katsottaisiin eronneeksi ammatillisesta koulutuksesta tai menettäneen opiskeluoikeutensa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa, mikäli opiskeluoikeuden pidättämisestä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä olisi kulunut kuusi kuukautta eikä pidättämisen perusteena ollut peruste olisi tuossa ajassa poistunut. Eronneeksi katsomista ja opiskeluoikeuden menettämistä on pidettävä oikeasuhteisena seuraamuksena opiskelijan pidättämisen perusteena olevasta laiminlyönnistä. Opiskelijan oikeusturvaa turvaisi se, että eronneeksi katsomisen ja opiskeluoikeuden menettämisen edellytyksenä olisi, että pidättämistä koskevan päätös on lainvoimainen sekä se, että eronneeksi katsomista ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta. Oppivelvollisen oikeusturvaa varmennettaisiin säätämällä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain opiskeluoikeuden pidättämistä koskevassa pykälässä velvoite koulutuksen järjestäjälle ilmoittaa ennen eronneeksi katsomista oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä tarkoitettuja velvoitteita.

Opiskelijan oikeusturvaa parantavana ehdotuksena esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun olisi opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Opiskelijalla olisi näin ollen saatavilla koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun tuki, jota opiskelija voisi hyödyntää haluamassaan laajuudessa.

Korkeakouluilla olisi edelleen mahdollisuus myös siirtää opiskelija tämän suostumuksella korkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Opiskelijan oikeusturvan parantamiseksi siirtämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siirtäminen olisi mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä. Voimassa oleva säännös on ohjannut korkeakoulujen käytäntöjä siten, että peruuttamispäätös ja opiskelijan siirtäminen on nähty toistensa vaihtoehdoiksi. Opiskelijan oikeusturva on kuitenkin tällaisessa valintatilanteessa heikko. Kun opiskelijalle esitetään vaihtoehtoiksi opiskeluoikeuden peruuttamispäätös tai siirto, hänellä on riski jäädä kokonaan ilman opiskelupaikkaa, jos hän valitsee peruuttamispäätöksen. Jos hän sen sijaan valitsee siirron voidakseen jatkaa opiskelua edes jollain alalla, hänellä ei ole mahdollisuutta saada peruuttamisen edellytyksiä riippumattoman lainkäyttöelimen tutkittavaksi, jos peruuttamisesta ei tehdä päätöstä.

4.2.3.2 Vaikutukset turvallisuuteen

Voimassa olevan lain mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjä, yliopisto ja ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa tarkoitettua rikoksesta.

Esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeuden peruuttaminen olisi mahdollista myös silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Näiden henkilöryhmien parissa työskenteleviltä on katsottava voitavan edellytettävän vastaavaa nuhteettomuutta kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Esitys parantaisi siten iäkkäiden ja vammaisten turvallisuutta, kun opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa ehdotettavalla tavalla. Peruuttamismahdollisuuden laajentaminen ei vaikuttaisi siihen, minkälaisiin tutkintoihin SORA-säännökset tulisivat sovellettavaksi eikä se laajentaisi SORA-säännösten soveltamisalaa nykyisestä. Iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskenteleviltä opiskelijoilta olisi siten mahdollista peruuttaa opiskeluoikeus esityksessä ehdotettavalla tavalla, mikäli kyse on voimassa olevassa sääntelyssä tarkoitettua SORA-alasta.

Tässä esityksessä ehdotettavat mahdollisuudet evätä opiskelijan oikeus osallistua käytännön työtehtäviin tai harjoitteluun parantaisivat yleisesti muiden henkilöiden turvallisuutta, kun käytännön tehtävissä ei voisi toimia sellainen opiskelija, jota kohtaan kohdistuu epäily huumausainien käytöstä tai jota kohtaan on käynnissä opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva menettely. Mainituilla ehdotuksilla parannettaisiin myös turvallisuutta työpaikoilla. Myös laajennetut tietojenantovelvoitteet ja tietojensaantioikeudet parantaisivat muiden henkilöiden turvallisuutta, kun opiskelijaksi ottamisen sekä opiskeluoikeuden edellytyksiä arvioitaessa olisi mahdollista saada tieto opiskelijan vireillä olleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta. Lisäksi opiskelijan rikostaustan selvittäminen esityksessä ehdotettavalla tavalla tukisi iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden potilas- ja asiakasturvallisuutta vastaavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveystalviin palvelussuhteeseen nimitettävältä henkilöltä ehdotetaan selvitettävän.

4.2.3.3 Tietosuojavaikutukset

Tietojenantovelvoite ja tietojensaantioikeus

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallinen lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä (kansallinen liikkumavara), joilla mukautetaan tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamista, jos käsittelyperusteena on 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohta. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, tietojen tyyppiä sekä tahoja ja käyttötarkoituksia, joille tietoja voidaan luovuttaa. Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla ehdotetaan käytettäväksi tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa säätämällä vireillä olevan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian tietojenantovelvoitteesta sekä tietojensaantioikeudesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä nykyiseen tietojenantovelvoitteeseen ja tietojensaantioikeuteen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteista sekä täsmennystä tietojensaantioikeuteen rikosrekisteriotteesta.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c) alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Ehdotetussa pykälässä säädetyissä tilanteissa käsittelyperusteena olisi rekisterinpitäjän lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, yliopistolaissa sekä ammattikorkeakoululaissa säädetään, ettei opiskelijaksi voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos laissa tarkoitettuihin tutkintoihin tai osaamisaloihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluiden aikana opiskelijan opiskeluoikeuden edellytyksiä SORA-aloilla.

Terveyttä koskevat tiedot ovat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan erityisiä henkilötietoja, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan erityisiä henkilötietoja voidaan kuitenkin käsitellä, jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Lisäksi edellytetään, että käsittely on oikeasuhtaista tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Tietosuojalain 6 §:n 2 momentti sisältää luettelon asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi käsiteltäessä henkilötietoja 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa. Tietosuojalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 9/2018 vp) on katsottu, että mainittu 2 momentti jättäisi rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän arvioitavaksi ensivaiheessa, millaiset suojaustoimenpiteet ovat käsittelytoimiin nähden asianmukaiset. Tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos tietoja käsitellään mainitun lain 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa. Tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädettyä sovelletaan myös käsiteltäessä rikostuomioihin liittyviä tietoja.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain nojalla tapahtuvassa opiskelijavalinnassa ja opiskeluoikeuden arvioinnissa käsiteltäviin erityisiin henkilötietoihin liittyvässä käsittelyssä tulisi tietosuojalain nojalla noudattaa siinä säädettyjä suojaustoimenpiteitä. Tietosuojalain mukaiset suojaustoimet katsottaisiin riittäviksi, eikä suojaustoimista säädettäisi muutoin erikseen.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetään henkilötietojen käsittelyn edellytykseksi lailla säätämisen ohella myös se, että käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä ja oikeasuhtaista tavoitteeseen nähden. Hallintovaliokunta on mietinnössään (HaVM 13/2018 vp, s. 35) korostanut, että säätämisen tarve tärkeää yleistä etua koskevasta syystä ja käsittelyn oikeasuhtaisuus tavoitteeseen nähden tulee arvioida ja perustella kunkin erityislain säätämisen yhteydessä. Oikeus erityisten henkilötietojen käsittelyyn tilanteissa olisi tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä, koska oikeudella turvattaisiin alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta sekä liikenteen turvallisuutta. Lisäksi rikosrekisteriotteen tietojensaantioikeudella turvattaisiin iäkkäiden ja vammaisten turvallisuutta, kun lakiin ehdotetaan säädettävän järjestäjälle ja korkeakoululle oikeus peruuttaa opiskeluoikeus silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttäisivät olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, jos se olisi tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija olisi tuomittu laissa tarkoitettuun rangaistukseen.

Käsittelyssä noudatettaisiin keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja sääntelyn katsottaisiin olevan oikeasuhteista tavoitteeseen nähden, sillä tietojensaantioikeudet olisi rajattu vain välttämättömiin tietoihin. Lisäksi ehdotettu uusi sääntely rajattaisiin koskemaan ajallisesti kahden vuoden takaisia tietoja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulosta. Olemassa olevaa tietojenantovelvoitetta ja tietojensaantioikeutta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista täsmennettäisiin siten, ettei se koskisi sellaista päätöstä, jonka jälkeen opiskeluoikeus olisi palautettu. Koulutuksen järjestäjällä ja korkeakoululla ei olisi myöskään oikeutta saada tietoa sellaisesta vireillä olleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, jonka käsittely olisi päätetty aiheettomana. Mainituilla rajauksilla varmistettaisiin, että tietojensaanti kohdistuisi ainoastaan sellaiseen tietoon, jolla voi olla merkitystä opiskelijavalinnassa tai opiskeluoikeuden arvioinnissa. Koulutuksen järjestäjä ei voisi toteuttaa täysimääräisesti sille jo voimassa olevassa sääntelyssä säädettyjä opiskelijaksi ottamiseen ja opiskeluoikeuden arviointiin liittyviä velvoitteita ilman tietoja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolosta tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista taikka rikosrekisteriotteesta.

Yliopistolain 45 b §:n ja ammattikorkeakoululain 40 §:n yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa

Esityksessä arvioidaan lisäksi tietosuoja-asetuksen näkökulmasta voimassa olevia yliopistolain 45 b §:n ja ammattikorkealain 40 §:n säännöksiä arkaluonteisten tietojen käsittelystä opiskelijaksi ottamisessa, opiskeluoikeuden peruuttamisessa, opiskeluoikeuden palauttamisessa, kurinpidossa sekä lausuntojen antamisessa. Vastaava arviointi on tehty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n osalta hallituksen esityksen 174/2020 vp yhteydessä. Yliopistolain 45 b §:n sääntely siirtyisi uuteen 45 d §:ään, minkä lisäksi pykälä ehdotetaan täsmennettäväksi säännöskohtaisissa perusteluista ilmenevällä tavalla.

Sääntelyssä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on pykälissä viitatuissa lainkohdissa säädetyt tehtävät, jotka varmistavat oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön sekä alaikäisten turvallisuutta, potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä liikenteen turvallisuutta, kun näitä koskevia vaatimuksia sisältyy tutkintokoulutukseen tai ammatissa toimimiseen. Voimassa olevassa sääntelyssä on käytetty kansallista liikkumavaraa määrittelemällä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemmin se, kenellä on oikeus tietojen käsittelyyn, sekä säätämällä tarkemmin tietojen säilytyksestä ja poistamisesta. Sääntely täyttää yleisen edun mukaisen tavoitteen, koska sillä turvataan pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen asianmukainen käsittely. Lisäksi sääntely on oikeasuhteisuusperiaatteen mukaisesti rajoitettu siihen, mikä on välttämätöntä.

Sääntelyssä tarkoitettuja terveydentilaa koskevat tiedot kuuluvat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin henkilötietoihin, joiden käsittelystä säädetään asetuksen 9 artiklassa. Käsiteltäessä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, tulee tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen lisäksi jonkin 9 artiklan 2 kohdan edellytyksistä täytyä. Asetuksen artiklan 9 kohdan 2 alakohdan g mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä. Mainitun lain 6 §:n 2 momentti sisältää luettelon asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä, joita rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi käsiteltäessä henkilötietoja 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa. Rikosterikisteriotetta koskevaan käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklaa, jonka mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely on mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella silloin, kun se sallitaan jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojoimista. Tietosuojalain 7 §:n mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvä käsittely on sallittua, jos tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädetyssä tarkoituksessa.

Oikeus pykälissä tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyyn on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä, jotta korkeakoulujen on mahdollista toteuttaa käsittelyn oikeusperusteena olevat laissa säädetyt tehtävät. Käsittelyn oikeasuhteisuus on huomioitu säätämällä tiedonsaantioikeus vain välttämättömiin tietoihin ja määrittelemällä erikseen tietoa saavat tahot ja niiden saamat tiedot. Pykälissä tarkoitettuja henkilötietoja käsiteltäessä tulevat sovellettavaksi tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Sääntely täydentää mainittua sääntelyä suojoimien osalta, mikä on perusteltua, sillä pykälissä tarkoitetuissa henkilötiedoissa on kysymys erityisen arkaluonteisista henkilötiedoista. Näin sääntely noudattaa keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen

suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoi-
keuksien ja etujen suojaamiseksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Käytännön tehtäviin osallistumisen epäminen

Esityksessä ehdotetaan säädettävän oikeudesta evätä opiskelijalta oikeus osallistua käytännön
tehtäviin ja harjoitteluun esityksessä ehdotettavalla tavalla. Kyseisillä epäamistomilla voitaisiin
turvata muiden henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta. Vaihtoehtona ehdotetuille epäamistoi-
mille on valmistelun aikana pohdittu opiskeluoikeuden pidättämisoikeuden laajentamista. Opis-
keluoikeuden pidättäminen on kuitenkin niin merkittävä ja syvälle opiskelijan oikeuksiin puut-
tuva toimi, ettei sen laajentamiseen ole katsottu olevan perusteita. Myöskään voimassa olevan
sääntelyn mukaisen opintoihin osallistumisen epäamisen ja määräaikaisten erottamisen ei ole
arvioitu soveltuvan vastaavaan muiden henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta turvaavaan tarkoi-
tukseen.

Muutoksenhaku

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta sekä amma-
tillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännökset muu-
toksenhausta lautakuntaan opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa asioissa.
Mainituissa asioissa tehtyjen päätösten muutoksenhakuun sovellettaisiin oikeudenkäynnistä
hallintoasioissa annettua lakia. Tällöin valitus tehtäisiin alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-
oikeudelle, jonka päätökseen olisi mahdollista hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeu-
delta.

Valmistelun aikana on ollut esillä vaihtoehto, että valitukset kyseisistä lautakunnassa käsiteltä-
vistä asioista keskitettäisiin jonkin alueellisen hallinto-oikeuden käsiteltäviksi. Kuten esityk-
sessä on todettu, opiskelijoiden opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista koskeviin pää-
töksiin kohdistuvia valituksia on tehty vuosittain vain muutamia, eikä ole odotettavissa, että
valitusmäärät näissä asiaryhmissä kasvaisivat nykyisestä. Asioiden keskittäminen vain yhteen
hallinto-oikeuteen tai vain joihinkin hallinto-oikeuksiin tulisi olla hyvin poikkeuksellista ja pe-
rusteltua. Tässä tapauksessa keskittäminen ei toteuttaisi tavoitetta oikeuskäytännön yhtenäisyy-
den turvaamisesta valitusten vähäisen määrän vuoksi. Sääntelyn selkeys ja johdonmukaisuus
puoltavat asioiden käsittelyn hajauttamista olemassa olevan pääsäännön mukaisesti kaikkiin
hallinto-oikeuksiin.

SORA-hankkeen ehdotukset

SORA-hankkeen loppuraportissa on ehdotettu selvitettävän mahdollisuutta ehdolliseen opiskeli-
javalintaan. Tältä osin esityksessä ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan sääntelyyn. Ny-
kysääntelyn ei voida katsoa estävän mahdollisuutta ehdolliseen opiskelijavalintaan, silloin kuin
sille on olemassa hyväksyttävät perusteet.

Työryhmä ehdotti lisäksi, että lainsäädäntöön lisättäisiin koulutuksen järjestäjän ja opiskeluter-
veydenhuollon välinen yhteistyövelvoite SORA-asioihin liittyen. Ammatillisesta koulutuksesta
annetun lain 124 §:n 4 momentin mukaan opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosi-
aali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän
huoltajiensa ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Lainsäädännössä on siten jo sää-
detty koulutuksen järjestäjän ja opiskeluterveydenhuollon välisestä yhteistyöstä eikä sääntelyä

ole tarpeen tältä osin täsmentää. Opetushallituksen ammatillisen koulutuksen järjestäjille antama määräys opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista sekä opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta ammatillisessa koulutuksessa sisältää määräyksiä yhteistyöstä opiskeluhuollossa. Mahdolliset täsmennykset tulisikin tehdä kyseiseen Opetushallituksen määräykseen.

SORA-selvityksessä ehdotettiin selvitettäväksi mahdollisuutta tallentaa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevat päätökset rekisteriin. Rekisterin valmisteluun ja perustamiseen liittyvään arviointiin ei ole ollut edellytyksiä tämän hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä. Rekisterin perustamisella olisi myös taloudellisia vaikutuksia, joita tulisi selvittää erikseen. Rekisterin tarvetta arvioitaisiin tässä esityksessä ehdotettavien muutosten voimaantulon jälkeen tehtävän arvioinnin yhteydessä. Rekisterille vaihtoehtoisena keinona parantaa koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen tiedonsaantia esityksessä ehdotetaan säädettävän hakijalle tiedonantovelvoite vireillä olleista opiskeluoikeuden peruuttamista koskevista asioista.

Huumausainealatyöryhmässä ja SORA-selvityksessä esitettiin mahdollisuutta selkeyttää huumausainetestauksen prosessia ja testauksen kriteerejä. SORA-lainsäädännön huumausainetestausta koskevat voimassa olevat säännökset vastaavat yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain huumausainetestaussäännöksiä. Mahdolliset säädösmuutokset edellyttäisivät yhteistyötä myös työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Huumausainetestaukseen on oltava opiskelijoiden oikeusturvan näkökulmasta riittävän painavat edellytykset, minkä vuoksi sääntelyn yksinkertaistamiselle ei voida katsoa olevan perusteita. Sääntelyyn mahdollisesti liittyviä epäselvyyksiä tulisi selkeyttää ensisijassa ohjeistuksen keinoin. Huumausainetestausprosessin selkeyttämistä tulee jatkossa valmistella yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, koska opiskelijaterveydenhuollon rooli ohjauksessa on tärkeä koulutusorganisaatioiden rinnalla.

6 Lausuntopalaute

Täydentyy myöhemmin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

40 §. Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa. Pykälän sääntelyssä ehdotetaan otettavaksi huomioon tilanne, jossa opiskelijan opiskeluoikeus on palautettu opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen sekä SORA-tutkintojen ammatillisten tutkinnon osien suorittaminen henkilökohtaistamisen perusteella.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan, kun kysymyksessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun pykälän, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät. Momenttia ehdotetaan täsmennettävän siten, että esteenä ei voisi olla kuitenkaan sellainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jonka jälkeen opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen on katsottava tällöin menettäneen sille momentissa tarkoitettua merkityksensä, eikä se voisi olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle.

Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen esteitä koskevan sääntelyn soveltamisesta myös silloin, kun SORA-tutkintojen ammatillisia tutkinnon osia suoritetaan henkilökohtaistamisen perusteella. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä voidaan sopia, että opiskelija suorittaa jonkin SORA-tutkinnon

osan tai osia, vaikka opiskelijan varsinainen opiskeluoikeus olisi muuhun kuin SORA-tutkintoon. Tällaisessa tilanteessa SORA-edellytyksiä ei ole tutkittu opiskelijaksi ottamisen yhteydessä. Henkilökohtaistamisen yhteydessä ei tehdä opiskelijaksi ottamista koskevaa hallintopäätöstä, eikä henkilökohtaistamisen yhteydessä opiskelija myöskään hae suorittamaan jotain tiettyjä tutkinnon osia, vaan suoritettavista opinnoista sovitaan koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan kesken HOKS:in laadinnan ja päivittämisen yhteydessä. Näin ollen voimassa oleva sääntely opiskelijaksi ottamisen esteistä ei ole tullut sovellettavaksi henkilökohtaistamisen yhteydessä. Ehdotetun säännöksen perusteella koulutuksen järjestäjän tulisi jatkossa myös henkilökohtaistamisprosessin yhteydessä arvioida mahdolliset opiskelijaksi ottamisen esteet, jos opiskelija haluaa suorittaa SORA-tutkintoihin kuuluvia tutkinnon osia. Lain 41 §:ssä opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä tiedonsaannista säädetty soveltuisi myös silloin, kun opiskelija otettaisiin suorittamaan lain 81 §:ssä tarkoitettua SORA-tutkinnon osaa tai osia henkilökohtaistamisen perusteella.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 116 §:n mukaan muutosta ei saa hakea asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia. Näin ollen muutosta ei saisi hakea myöskään silloin, jos opiskelijan toiveista huolimatta hänen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaansa ei sisällytetä jotain SORA-tutkinnon osaa sen vuoksi, että koulutuksen järjestäjä arvioi asiassa olevan lain 40 §:ssä tarkoitettuja opiskelijaksi ottamisen esteitä.

41 §. *Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettyjä tietojenantovelvoitteita ja tietojensaantioikeuksia ehdotetaan täsmennettävän. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jos kyseessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala. Momenttia ehdotetaan selkeytettävän ja täsmennettävän siten, että momentissa olisi johdantokappale, jossa todettaisiin voimassa olevan momentin mukaisesti, että jos kyseessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala hakijan tulee antaa 1 ja 2 kohdan mukaiset tiedot. Uusi 1 kohta vastaisi voimassa olevaa momenttia sillä täsmennyksellä, ettei velvoitetta tiedon antamiseen päätöksestä ja sen perusteluista olisi siinä tapauksessa, jos opiskelijan opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Jos opiskeluoikeus on palautettu peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen, ei peruuttamista koskevalla päätöksellä voida katsoa olevan merkitystä opiskelijaksi ottamista koskevassa arvioinnissa eikä tällainen päätös estäisi 40 §:n 2 momenttiin ehdotetun mukaisesti opiskelijaksi ottamista. Tämän vuoksi hakijaa ei voitaisi velvoittaa tiedon antamiseen mainitunkaltaisesta päätöksestä. Momenttiin lisättäisiin lisäksi uusi 2 kohta, jonka mukaan hakijan olisi annettava tieto enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulo määriteltäisiin 81 §:n 3 momentissa. Päätöksellä tarkoitettaisiin joko asiassa tehtyä hallintopäätöstä opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Päätöksellä tarkoitettaisiin myös muuta kirjausta tai toteamusta asiaa koskevan käsittelyn päättymisestä. Tietojenantovelvoite koskisi siten sellaisia asioita, joissa asian käsittelyä ei olisi päätetty aiheettomana, vaan käsittely on rauennut muusta syystä. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun käsittely on päätynyt siihen, että opiskelija on muusta syystä vapaaehtoisesti keskeyttänyt opintonsa. Tieto vireille tulleesta ja kesken jääneestä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta olisi merkityksellinen tieto opiskelijaksi ottamista koskevassa arvioinnissa. Hakijan oikeusturvan kannalta on kuitenkin perusteltua rajata tiedonantovelvollisuus hakuajan päättymisestä enintään kaksi vuotta vanhoihin asioihin.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavan 2 momenttia vastaavalla tavalla. Koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot momentin 1 kohdan mukaan hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu.

Momentin 2 kohdan mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi tietojensaantioikeus kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Tämä vastaisi 2 momenttiin ehdotettua lisäystä hakijalle ehdotetusta tiedonantovelvoitteesta. Koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus tietojensaantiin, jotta se voisi myös oma-aloitteisesti pyytää tiedon opiskelijaksi ottamisen arviointiin vaikuttavasta asiasta.

75 §. *Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkaminen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeytyminen.* Pykälän 7 momenttia muutettaisiin siten, että oppisopimuskoulutus keskeytyisi myös siksi ajaksi, kun opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin on evätty. Koska oppisopimuskoulutuksessa on lain 70 §:n 1 momentin mukaisesti kyse pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta, on kyseisen epämistoimen tarkoitus huomioon ottaen perusteltua, että myös oppisopimuskoulutus keskeytyisi toimen ajaksi.

76 §. *Koulutussopimuksen purkaminen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen.* Pykälän 7 momenttia muutettaisiin 75 §:n 7 momenttia vastaavasti siten, että koulutussopimukseen perustuva koulutus keskeytyisi siksi ajaksi, kun opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin on evätty. Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa on kyse oppisopimuskoulutusta vastaavalla tavalla osaamisen hankkimisesta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä, jolloin myös koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen olisi epämistoimen ajaksi perusteltua.

81 §. *Opiskeluoikeuden peruuttaminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta. Momenttiin lisättäisiin, että järjestäjä voisi peruuttaa opiskeluoikeuden myös silloin, kun kyse olisi iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä ja jos se olisi tarpeen näiden suojelemiseksi. Myös vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden parissa työskenteleviltä tulisi voida edellyttää vastaavaa nuhteettomuutta kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Lisäksi momentissa lueteltuja rikoslain kohtia muutettaisiin siten, että momentista poistettaisiin maininta rikoslain 17 luvun 18 a §:stä ja 19 §:stä, jotka sisältyvät nykyään rikoslain 20 lukuun. Lisäksi momenttiin lisättäisiin ihmiskauppaa koskevat rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §. Kyseisiin rikoksiin syyllistyneellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä työskennellä momentissa tarkoitettujen henkilöryhmien parissa.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukainen sääntely siirrettäisiin pykälän 4 momenttiin ja 3 momentissa määriteltäisiin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulon ajankohta. Momentin mukaan kyseinen asia tulisi vireille, kun opiskelija on määrätty 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi. Ehdotettu sääntely vireille tulon määrittelystä olisi tarpeen, koska esityksessä ehdotetaan vireille tuloon liittyviä oikeusvaikutuksia. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevalla kuulemisella tarkoitettaisiin hallintolain 34 §:n mukaista kuulemistä, jonka mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Kuuleminen tulisi yksilöidä koskemaan nimenomaisesti opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa asiaa, jottei kuulemisen merkitys jää epäselväksi.

Voimassa olevan pykälän *4 momentin* mukainen sääntely asetuksenantovaltuudesta siirrettäisiin pykälän 5 momenttiin. Ehdotettavan 4 momentin ensimmäinen virke vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen koulutuksen järjestäjän olisi ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Tällä turvattaisiin, että opiskelijalla olisi saatavilla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen tukea myös koulutuksen järjestäjältä. Tarkoituksenmukaisilla palveluilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti erilaisia TE-palveluita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Koulutuksen järjestäjän tulisi ohjata opiskelijaa myös opiskeluoikeuden palauttamista haettaessa ja siihen liittyviä selvityksiä hankittaessa.

Pykälän *5 momentti* sisältäisi asetuksenantovaltuuden ja vastaisi voimassa olevaa 4 momenttia.

82 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälän *3 momenttiin* lisättäisiin 41 §:n 3 momenttia vastaava rajaus siitä, että koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu. Koulutuksen järjestäjällä ei siten olisi oikeutta saada tietoa sellaisesta päätöksestä, jonka voidaan katsoa menettäneen merkityksensä opiskeluoikeuden palauttamisen myötä. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada 41 §:n 3 momenttiin ehdotetulla tavalla salassapitosäännösten estämättä tieto enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Jotta koulutuksen järjestäjä voisi ottaa huomioon opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksiä koskevassa arvioinnissaan kaikki olennaiset asiat, olisi perusteltua, että koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus saada tieto aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, jonka käsittely olisi jäänyt kesken. Kahta vuotta vanhemman asian vireilläoloa ei voida pitää opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan arvioinnin kannalta välttämättömänä tietona. Kahden vuoden määräaika laskettaisiin tietopyynnön ajankohdasta lukien.

Voimassa olevan pykälän *4 momentin* mukaan opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että vastaava velvollisuus olisi myös silloin, jos kyse olisi iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä. Järjestäjällä tulisi olla mainittu oikeus, koska esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa 81 §:n 2 momentissa ehdotetulla tavalla myös iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelevältä, joka on tuomittu rangaistukseen kyseisessä lainkohdassa tarkoitettua rikoksesta. Esityksessä ehdotetaan myös rikosrekisterilain muuttamista vastaamaan momentissa esitettyä muutosta.

Voimassa olevan pykälän *5 momentin* mukaan koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 81 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista. Valviran tarvetta tiedonsaantiin on perusteltu voimassa olevaa sääntelyä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 164/2010 vp) sillä, että Valvira huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Terveydenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran

valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virka-suhteessa. Valvira voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvittaviin turvaamistoimiin.

Lisäksi kyseisellä sääntelyllä turvataan Valviran mahdollisuutta selvittää ammattioikeutta hakevan ammattitoiminnan asianmukaisuutta terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) annetun lain 25 §:n 4–6 momentin mukaisesti. Mainituissa lainkohdissa säädetyin edellytyksin Valvira voi tarvittaessa selvittää ammattioikeutta hakevan edellytyksiä toimia kyseisessä ammatissa. Peruste selvittämiselle voi tulla Valviran tietoon muun muassa tässä momentissa tarkoitettun ilmoituksen johdosta. On myös tapauksia, joissa ammattihenkilön ammattiin opiskelevaa koskevan ilmoituksen myötä asianomaisen henkilön muita ammattioikeuksia ryhdytään valvontatoimenpitein selvittämään.

Voimassa olevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että velvollisuus koskisi vireillä olevan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian lisäksi vireilläolon päättymistä. Käytännössä on ollut epäselvää, milloin asia on tullut vireille siten, että siitä tulisi antaa tieto momentissa tarkoitettulla tavalla. Lain 81 §:ssä ehdotetaan määriteltäväksi kyseisen asian vireille tulo, mikä selkeyttää tietojenantovelvoitetta. Tietojenantovelvoitetta laajennettaisiin koskemaan vireilläolon päättymistä, jolla tarkoitettaisiin sitä, että järjestäjän tulisi ilmoittaa siitä, että asian käsittely olisi päätetty ilman, että opiskelijan opiskeluoikeus olisi peruutettu tai asian käsittely olisi muuten rauennut. Tällä turvattaisiin opiskelijoiden oikeusturvaa.

84 §. Huumausainetestaus. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään edellytyksistä opiskelijan määräämiseksi huumausainetestaukseen. Edellytyksenä on muun ohessa se, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että edellytys täytyisi myös siinä tilanteessa, kun opiskelija on siirtymässä toimimaan sellaisissa käytännön tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä. Olisi tarkoituksenmukaista, että opiskelija voitaisiin määrätä testaukseen jo siinä vaiheessa, kun opiskelijan tiedetään siirtyvän momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja muut testaukseen säädetyt edellytykset täyttyvät. Ottaen huomioon jäljempänä 85 a §:n 3 momenttiin ehdotettavan säännöksen käytännön tehtäviin osallistumisen epäämistä huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämiseen saakka säännöksen täsmennyksellä vältettäisiin epätarkoituksenmukaiset katkokset opintojen etenemisessä, kun testin tulos olisi saatavilla jo käytännön tehtäviin siirryttäessä.

85 §. Kurinpito. Pykälän 3–5 momentti ehdotetaan kumottavan. Pykälän 2 momentissa säädetään poistumaan määräämisestä ja 3 momentissa opetukseen osallistumiseen epäämistä. Mainittujen momenttien mukainen sääntely ehdotetaan siirrettävän sellaisenaan uuteen 85 a §:ään. Pykälän 5 momentissa säädetään opiskeluoikeuden pidättämisestä ja sitä koskeva sääntely ehdotetaan siirrettävän sellaisenaan uuteen 85 b §:ään.

85 a §. Opetukseen ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 85 §:n 3 momenttia vastaavasti poistumaan määräämisestä ja 2 momentissa voimassa olevaa 85 §:n 4 momenttia vastaavasti opetukseen osallistumisen epäämistä. Muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä säätämällä kurinpitoon liittyvistä turvaamistoimista omassa pykälässään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uudesta turvaamistoimesta evätä opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin. Voimassa oleva sääntely mahdollistaa evätä opiskelijan oikeuden osallistua opetukseen kolmen työpäivän ajaksi sekä erottaa opiskelijan

määrääjäksi. Mainitut toimenpiteet kohdistuvat opiskelijan opiskeluoikeuteen ja merkitsevät voimakasta puuttumista opiskelijan oikeuksiin. Käytännössä on ilmennyt tarve mainittuja toimia kevyemmälle turvaamistoimelle tilanteessa, jossa on kyse huumausaineiden käytöstä epäilystä opiskelijasta. Tämän perusteella ehdotetaan, että opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin olisi mahdollista evätä siihen saakka, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Edellytyksenä olisi, että opiskelija olisi määrätty 84 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin. Huumausainetestiä koskevan todistuksen voi vaatia, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä taikka liikenteen turvallisuutta tai salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän, 70 §:ssä tarkoitettun työnantajan tai 71 §:ssä tarkoitettun koulutussopimustyöpaikan tarjoajan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laitoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisen perusteena olevat edellytykset ovat sellaisia, joiden perusteella koulutuksen järjestäjällä olisi katsottava olevan oikeus turvaamistoimena evätä opiskelijan oikeus osallistua käytännön tehtäviin, kunnes opiskelija esittää mainitun todistuksen. Koska huumausainetestaukseen ja sitä koskevan todistuksen saamiseen kuluu noin 3–4 viikkoa, ehdotetaan, että enimmäisaika kyseisen osallistumisoikeuden epäämiseen voisi olla kuukausi. Näin turvattaisiin tilanne, jossa opiskelija ei saisi todistusta, vaikka olisi muutoin suostuvainen testiin. Jos opiskelija kieltäytyy testiin menemisestä tai hän on huumausainetestauksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt, voi koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle 85 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla kirjallisen varoituksen tai mainitun pykälän 2 momentissa säädetyillä edellytyksin erottaa opiskelijan määrääjäksi. Jos opiskelijan opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia (ns. SORA-tutkinnot), opiskelijan kieltäytyminen huumausainetestistä voi aiheuttaa epätietoisuutta opiskelijan terveydentilasta ja toimintakyvystä ja johtaa tarpeeseen määrätä opiskelija 43 b §:n 1 momentin mukaisesti tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy näistäkin tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan 3 momentin kaltaista uutta turvaamistoimea, jolla opiskelijalta voitaisiin evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin, jos koulutuksen järjestäjällä olisi 81 §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Tämä kattaisi laajasti eri tilanteet, joissa SORA-alaa opiskeleva voisi käytännön tehtäviin osallistuessaan aiheuttaa mainittua vaaraa. Epääminen olisi mahdollista enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan. Voimassa olevan sääntelyn mukainen opetukseen osallistumisen epääminen on mahdollista vain kolmen työpäivän ajaksi ja se edellyttää opiskelijan väkivaltaista tai uhkaavaa taikka häiritsevää käyttäytymistä. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa voi olla kyse myös muusta kuin käytännössä ilmenneestä muita vaarantavasta käyttäytymisestä, jolloin opetukseen osallistumisen epääminen edellytykset eivät täyty. Opiskeluoikeuden pidättäminen on puolestaan mahdollista vain siinä tilanteessa, kun opiskelija kieltäytyy 81 §:ssä tarkoitetuista

tutkimuksista ja tarkastuksista tai rikosrekisteriotteen toimittamisesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että koulutuksen järjestäjällä olisi mahdollisuus mainittuja toimia kevyempään turvaamistoiimeen, jolla se voisi evätä kyseisessä tilanteessa opiskelijan oikeuden osallistua käytännön tehtäviin.

Momentissa ei edellytettäisi tosiasiallista vaarantamistilannetta, vaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saatu selvitys, kuten lääkärintodistus tai rikosrekisteriotteen tiedot voisivat olla perusteltu aihe epäillä momentissa tarkoitettua vaarantamisedellytyksen täyttyneen. Osallistumisoikeus voitaisiin evätä siihen saakka, kunnes tehtäisiin päätös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan. Epäämistoimen kertaluonteinen enimmäisaika on perusteltua rajata opiskelijan oikeusturvan kannalta. Kyse olisi turvaamistoiimesta, jonka tarvetta olisi arvioitava uudelleen, vaikka peruuttamista koskevan asian käsittely olisi kesken. Epäämistoimi tulisi päättää, mikäli asiassa ilmenisi epäämistöimen aikana uutta selvitystä, jonka perusteella ei enää olisi perusteltua aihetta epäillä opiskelijan vaarantavan muiden terveyttä tai turvallisuutta. Epäämistoimi raukeaisi, jos peruuttamista koskevan asian käsittely päättyisi epäämistöimen käytön aikana.

Pykälässä tarkoitettu opetukseen ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen, samoin kuin 84 §:n mukainen huumausainetestaukseen määrääminen, ovat turvaamistoina tosiasiallista hallintotoimintaa, eikä niistä tehdä hallintopäätöksiä, joiden johdosta opiskelijaa tulisi kuulla tai josta olisi erillinen valitusoikeus. Tämän jälkeen opiskelijalle mahdollisesti määrättävistä kurinpitoseuraamuksista opiskelijalla on valitusoikeus.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettävän, että edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa tilanteissa olisi päivitettävä henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma 45 §:ssä tarkoitettulla tavalla opiskelijan opintojen etenemisen turvaamiseksi. Säännöksellä varmistettaisiin, että opiskelijan mahdollisuudet jatkaa ja edistää opintojaan olisi mahdollista myös sinä aikana, kun häneltä on evätty osallistuminen koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin.

85 b §. *Opiskeluoikeuden pidättäminen.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin aiemmin 85 §:n 5 momentissa säädetyistä opiskeluoikeuden pidättämisestä. Momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaus lain 97 §:n 1 momenttiin. Mainittuun lainkohtaan ehdotetaan lisättävän uusi 4 kohta, jonka mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi, jos tässä pykälässä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulisi ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä tarkoitettuja velvoitteita. Käytännössä koulutuksen järjestäjän tulisi informoida mainittuja henkilöitä opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan päätöksenteon yhteydessä. Tällä turvattaisiin oppivelvollisen oikeusturvaa, jotta hän ja hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa olisivat tietoisia lainvoimaisen pidättämissäätöksen mahdollisista vaikutuksista opiskelijan opiskeluoikeuteen.

93 §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättävän voimassa olevaa lukiolain 43 §:n 5 momenttia vastaava säännös. Mainitun säännöksen mukaan opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja ja opetuksen epäämisestä päättää rehtori. Mainittua sääntelyä ei ole ollut ammatillisessa koulutuksesta annetussa laissa, vaikka säännökset poistumaan määräämisestä ja opetuksesta osallistumiseen epäämisestä vastaavat sisällöltään lukiolain sääntelyä. Siltä osin

kuin aineellinen sääntely on lukiolain kanssa vastaavaa, on tarkoituksenmukaista, että myös menettelysääntely on yhdenmukaista. Myös opiskelijoiden oikeusturvan kannalta on tärkeää, että laissa on säädetty selvästi siitä, kuka on toimivaltainen päättämään kyseisistä toimista. Poikkeuksena lukiolain sääntelyyn olisi, että epäamisestä päättämistä koskeva säännös (osallistumisoikeuden epäminen) kattaisi myös esityksessä ehdotetut koulutukseen liittyvät käytännön tehtäviä koskevat epäamistoimet, joista päättäisi myös rehtori. Mainituissa epäamistoimissa on kyse opetukseen osallistumisen epäamiseen vertautuvista turvaamistoimista, minkä vuoksi on tarkoituksenmukaisinta, että myös niistä voisi päättää rehtori.

Voimassa olevan pykälän 3 momentissa säädetään, että ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi. Sääntelyä täsmennettäisiin siten, että siihen lisättäisiin informatiivinen viittaus hallintolakiin. Käytännössä on ollut epäselvää rajoittaako sääntely hallintolain soveltamista asiassa. Voimassa olevalla säännöksellä ei ole kuitenkaan tarkoitettu poikettavan hallintolain mukaisesta sääntelystä, minkä vuoksi sääntelyä ehdotetaan selkeytettävän.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että 85 a §:n mukaiset epäamiseen liittyvät toimet on kirjattava. Kyse olisi voimassa olevan lain mukaisista 85 §:n 3 ja 4 momentissa säädettyistä toimista. Lisäksi kirjaamisvelvoite koskisi 85 a §:ään ehdotettua käytännön tehtävistä epäämistä.

97 §. Opiskelijan eronneeksi katsominen. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettävän, että opiskelija katsottaisiin eronneeksi, jos 85 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa. Opiskeluoikeuden pidättämisen edellytyksenä on, että opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 82 §:n 4 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta. Mainituilla tarkastuksilla ja tutkimuksilla sekä rikosrekisteriotteella on olennainen merkitys arvioitaessa opiskelijan soveltuvuutta alalle ja opiskeluoikeuden edellytyksiä. Koulutuksen järjestäjällä on oltava laissa säädetty peruste opiskelijan määräämiseen kyseisiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin sekä rikosrekisteriotteen pyytämiseen. Tämän vuoksi opiskelijan kieltäytyminen on katsottava niin merkittäväksi laiminlyönniksi, ettei hänen opiskeluoikeutensa voisi jatkua pidättämisestä huolimatta ilman oikeusvaikutuksia. Kuusi kuukautta olisi katsottava kohtuulliseksi ajaksi noudattaa järjestäjän hänelle esittämää pyyntöä lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Mainittuihin seikkoihin nähden eronneeksi katsomista olisi pidettävä oikeasuhteisena seuraamuksena opiskeluoikeuden pidättämisen perusteena olevasta laiminlyönnistä.

113 §. Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevassa pykälässä säädetään, että koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan. Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki kumottaisiin. Koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, haettaisiin jatkossa muutosta lain 115 §:n nojalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti alueellisesti toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta. Hallinto-oikeuden päätökseen kyseisessä asiassa voisi hakea muutosta viiemäksi mainitun lain nojalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

115 §. *Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano.* Pykälästä ehdotetaan poistettavan maininta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta, koska lautakunta ehdotetaan lakkautettavan.

116 §. *Valituskiellot.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä oleva viittaus 85 §:n 3 ja 4 momenttiin poistettaisiin. Lain 85 §:n 3 ja 4 momentin mukainen sääntely poistumaan määraamisestä sekä opetukseen osallistumisesta ehdotetaan siirrettävän 85 a §:ään, jossa säädettäisiin kurinpitoon liittyvistä turvaamistoimista. Voimassa olevan sääntelyn mukaan mainitut toimet kirjataan eikä niistä tehdä hallintopäätöstä. Toimissa on siten kyse tosiasiallisista hallintotoimista. Tämän vuoksi näiden toimien osalta ei ole tarpeen säätää erikseen valituskiellosta.

7.2 Laki yliopistolain muuttamisesta

37 a §. *Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan, kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että opiskelijaksi ottamisen esteenä ei voisi olla kuitenkaan sellainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jonka jälkeen opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen on katsottava tällöin menettäneen sille momentissa tarkoitettua merkityksensä, eikä se voisi olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Muilta osin pykälä säilyisi entisellään.

37 b §. *Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti.* Pykälän 1 momentin mukaan, kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi pyrkivän tulee yliopiston pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi ja täsmennettäväksi siten, että momentissa olisi johdantokappale, jossa todettaisiin voimassa olevan momentin mukaisesti, että kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, hakijan tulee antaa 1-3 kohdan mukaiset tiedot. Ehdotettava 1 kohta vastaisi voimassa olevan momentin säännöstä. Ehdotettava 2 kohta vastaisi voimassa olevan momentin säännöstä, mutta sitä täsmennettäisiin siten, ettei velvoitetta tiedon antamiseen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista olisi siinä tapauksessa, jos opiskelijan opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Jos opiskeluoikeus on palautettu peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen, ei peruuttamista koskevalla päätöksellä voida katsoa olevan merkitystä opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa eikä tällainen päätös estäisi 37 a §:n 2 momenttiin ehdotetun mukaisesti opiskelijaksi ottamista. Tämän vuoksi hakijaa ei myöskään voitaisi velvoittaa tiedon antamiseen mainitun kaltaisesta päätöksestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 3 kohdaksi uusi säännös, jonka mukaan hakijan olisi annettava tieto enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulo määriteltäisiin 43 a §:ssä. Päätöksellä tarkoitettaisiin joko asiassa tehtyä hallintopäätöstä sekä muuta kirjausta tai toteamusta asiaa koskevan käsittelyn päättymisestä. Tietojenantovelvoite koskisi siten sellaisia asioita, joissa asian käsittelyä ei olisi päätetty aiheettomana, vaan käsittely on rauennut muusta syystä. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun käsittely on päätynyt siihen, että opiskelija on muusta syystä vapaaehtoisesti keskeyttänyt opintonsa. Tieto vireille tulleesta ja kesken jääneestä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta olisi merkityksellinen tieto opiskelijaksi ottamista koskevassa arvioinnissa. Hakijan oikeusturvan kannalta on kuitenkin perusteltua rajata tiedonantovelvollisuus hakuajan päättymisestä enintään kaksi vuotta vanhoihin asioihin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi 1 momenttia vastaavalla tavalla siten, että momentissa olisi johdantokappale ja kaksi kohtaa. Momentin 1 kohdan mukaan yliopistolla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu. Säännös vastaisi voimassa olevaa säännöstä, mutta sitä rajattaisiin 1 momenttia vastaavasti. Momentin 2 kohdan mukaan yliopistolla olisi tietojensaantioikeus kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Säännös olisi uusi ja vastaisi 1 momenttiin ehdotettua säännöstä hakijan tiedonantovelvoitteesta. Yliopistolla olisi oikeus tietojensaantiin, jotta se voisi myös oma-aloitteisesti pyytää tiedon opiskelijaksi ottamisen arviointiin vaikuttavasta asiasta.

43 §. Opiskeluoikeuden menettäminen. Pykälässä säädetään erilaisista tilanteista, joissa opiskelija menettää opiskeluoikeutensa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan opiskelija menettäisi opiskeluoikeutensa myös, jos jäljempänä 45 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämisestä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä. Opiskeluoikeuden pidättämisen edellytyksenä on, että opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta. Mainituilla tarkastuksilla ja tutkimuksilla sekä rikosrekisteriotteella on olennainen merkitys arvioitaessa opiskelijan soveltuvuutta alalle ja opiskeluoikeuden edellytyksiä. Yliopistolla on oltava laissa säädetty peruste opiskelijan määräämiseen kyseisiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin sekä rikosrekisteriotteen pyytämiseen. Tämän vuoksi opiskelijan kieltäytyminen on katsottava niin merkittäväksi laiminlyönniksi, ettei hänen opiskeluoikeutensa voisi jatkua pidättämisestä huolimatta ilman oikeusvaikutuksia. Kuusi kuukautta olisi katsottava kohtuulliseksi ajaksi noudattaa yliopiston hänelle esittämää pyyntöä lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Mainittuihin seikkoihin nähden opiskeluoikeuden menettämistä olisi pidettävä oikeasuhteisena seuraamuksena opiskeluoikeuden pidättämisen perusteena olevasta laiminlyönnistä.

43 a §. Opiskeluoikeuden peruuttaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksistä, kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan, kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta. Mainittua säännöstä täsmennettäisiin siten, että yliopisto voisi peruuttaa opiskeluoikeuden myös silloin, kun kyse on iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä ja se olisi tarpeen näiden suojelemiseksi. Myös vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden parissa työskenteleviltä tulisi voida edellyttää vastaavaa nuhteettomuutta kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Lisäksi momentissa lueteltuja rikoslain kohtia muutettaisiin siten, että momentista poistettaisiin maininta rikoslain 17 luvun 18 a §:stä ja 19 §:stä, jotka sisältyvät nykyään rikoslain 20 lukuun. Lisäksi momenttiin lisättäisiin ihmiskauppaa koskevat rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §. Kyseisiin rikoksiin syyllistyneellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä työskennellä momentissa tarkoitettujen henkilöryhmien parissa.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulon ajankohta. Momentin mukaan asia tulisi vireille, kun opiskelija on määrätty 43 b §:n 1

momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi. Ehdotettu sääntely vireille tulon määrittelystä olisi tarpeen, koska esityksessä ehdotetaan vireille tuloon liittyviä oikeusvaikutuksia. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevalla kuulemisella tarkoitettaisiin hallintolain 34 §:n mukaista kuulemista, jonka mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Kuuleminen tulisi yksilöidä koskemaan nimenomaisesti opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa asiaa, jottei kuulemisen merkitys jää opiskelijalle epäselväksi.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukainen sääntely siirrettäisiin pykälän 4 momenttiin. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista yliopiston tulisi jatkossakin yhdessä opiskelijan kanssa selvittää tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Yliopistolla olisi edelleen mahdollisuus myös siirtää opiskelija tämän suostumuksella yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Voimassa oleva säännös on ohjannut yliopistojen käytäntöjä siten, että peruuttamispäätös ja opiskelijan siirtäminen on nähty toistensa vaihtoehtoiksi. Opiskelijan oikeusturva on kuitenkin tällaisessa tilanteessa heikko. Kun opiskelijalle esitetään vaihtoehtoiksi opiskeluoikeuden peruuttamispäätös tai siirto, hänellä on riski jäädä kokonaan ilman opiskelupaikkaa, jos hän valitsee peruuttamispäätöksen. Jos hän valitsee siirron voidakseen jatkaa opiskelua edes jollain alalla, hänellä ei ole mahdollisuutta saada peruuttamisen edellytyksiä riippumattoman lainkäyttöelimen tutkittavaksi. Tämän vuoksi opiskelijan siirtämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siirtäminen olisi mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä, joten opiskelija saisi aina opiskeluoikeuden peruuttamisesta valituskelpoisen päätöksen.

Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin uusi säännös opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä jälkiohjauksesta. Säännöksen mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen yliopiston olisi ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Tällä turvattaisiin opiskelijan oikeus saada yliopistolta tukea ja ohjausta myös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen. Tarkoituksenmukaisilla palveluilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti erilaisia TE-palveluita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Yliopiston tulisi ohjata opiskelijaa myös opiskeluoikeuden palauttamista haettaessa ja siihen liittyviä selvityksiä hankittaessa.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden ja vastaisi pykälän voimassa olevaa 4 momenttia.

43 b §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät entisellään.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin 37 b §:n 2 momenttia vastaava rajausta siitä, että yliopistolla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu. Yliopistolla ei siten olisi oikeutta saada tietoa sellaisesta päätöksestä, jonka voidaan katsoa menettäneen merkityksensä opiskeluoikeuden palauttamisen myötä. Lisäksi yliopistolla olisi oikeus saada 37 b §:n 2 momenttia vastaavasti salassapitosäännösten estämättä tieto enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole annettu päätöstä. Jotta yliopisto voisi ottaa huomioon opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksiä koskevassa arvioinnissaan kaikki olennaiset asiat, olisi perusteltua, että sillä olisi oikeus saada tieto aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, jonka käsittely olisi jäänyt kesken. Kahta vuotta vanhemman

asian vireilläoloa ei voida pitää opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan arvioinnin kannalta välttämättömänä tietona. Kahden vuoden määräaika laskettaisiin momentissa tarkoitettussa tilanteessa tietopyynnön ajankohdasta lukien.

Voimassa olevan pykälän 4 momentin mukaan opiskelijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että vastaava velvollisuus olisi myös silloin, jos kyse olisi iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä. Yliopistolla tulisi olla mainittu oikeus, koska esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa 43 a §:n 2 momentissa ehdotetulla tavalla myös iäkkäiden ja vammaisten parissa työskentelevältä, joka on tuomittu rangaistukseen kyseisessä lainkohdassa tarkoitettusta rikoksesta. Momentissa oleva viittaus rikosrekisterilakiin korjattaisiin viittaukseksi mainitun lain 6 §:n 5 momenttiin. Esityksessä ehdotetaan myös mainitun rikosrekisterilain momentin muuttamista vastaamaan momentissa esitettyä muutosta.

Pykälästä poistettaisiin voimassa oleva 5 momentti, jonka mukaan yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut yliopistoon siirto-opiskelijana. Tämä pelkästään siirto-opiskelijana hakeutumista koskeva säännös olisi jatkossa tarpeeton 37 b §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotettavan säännöksen vuoksi. Mainittu säännös koskisi myös siirto-opiskelijana hakeutumista.

Voimassa olevan 6 momentin mukaan yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista. Säännös siirtyisi 5 momentiksi ja sitä täsmennettäisiin siten, että velvollisuus koskisi vireillä olevan 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa asiaa ja vireilläolon päättymistä. Käytännössä on ollut epäselvää, milloin asia on tullut vireille siten, että siitä tulisi antaa tieto momentissa tarkoitettulla tavalla. Lain 43 a §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vireille tulon määritelmä, mikä selkeyttää tietojenantovelvoitetta. Lisäksi tietojenantovelvoite laajennettaisiin koskemaan myös vireilläolon päättymistä, jolla tarkoitettaisiin sitä, että asian käsittely olisi päätetty ilman, että opiskelijan opiskeluoikeus olisi peruutettu tai asian käsittely olisi muuten rauennut. Tällä turvattaisiin opiskelijoiden oikeusturvaa.

Valviran tarvetta tiedonsaantiin on perusteltu voimassa olevaa sääntelyä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 164/2010 vp) sillä, että Valvira huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Terveydenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa. Valvira voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvittaviin turvaamistoimiin.

Sääntelyllä turvataan Valviran mahdollisuutta selvittää ammattioikeutta hakevan ammattitoiminnan asianmukaisuutta terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) annetun lain 25 §:n 4–6 momentin mukaisesti. Mainituissa lainkohdissa säädetyn edellytyksin Valvira voi tarvittaessa selvittää ammattioikeutta hakevan edellytyksiä toimia kyseisessä ammatissa. Peruste selvittämiselle voi tulla Valviran tietoon muun muassa tässä momentissa tarkoitettun ilmoituksen

johdosta. On myös tapauksia, joissa ammattihenkilön ammattiin opiskelevaa koskevan ilmoituksen myötä asianomaisen henkilön muita ammattioikeuksia ryhdytään valvontatoimenpitein selvittämään.

43 d §. Huumausainetestaus. Voimassa olevan pykälän *1 momentissa* säädetään edellytyksistä opiskelijan määräämiseksi huumausainetestaukseen. Edellytyksenä on muun ohessa se, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että edellytys täytyisi myös siinä tilanteessa, kun opiskelija on siirtymässä toimimaan tällaisissa tehtävissä. Opiskelija voitaisiin siten määrätä huumausainetestaukseen jo siinä vaiheessa, kun opiskelijan tiedetään siirtyvän momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja muut testaukseen säädetty edellytykset täyttyvät. Ottaen huomioon jäljempänä 45 a §:n 2 momenttiin ehdotettavan säännöksen harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epäämisestä huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämiseen saakka säännöksen täsmennyksellä vältettäisiin epätarkoituksenmukaiset katkokset opintojen etenemisessä, kun testin tulos olisi saatavilla jo harjoitteluun siirryttäessä.

45 §. Kurinpito. Pykälän *3 ja 4 momentti* ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän 3 momentissa säädetään poistumaan määräämisestä ja opetukseen osallistumisen epäämisestä tilanteessa, jossa opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti taikka vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä. Mainittu momentti ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan uuteen 45 a §:ään. Pykälän 4 momentissa säädetään opiskeluoikeuden pidättämisestä tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai rikosrekisteriotteen antamisesta, ja sitä koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 45 b §:ään.

45 a §. Opetukseen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epääminen. Voimassa olevan lain 45 a §:n säännökset, jotka koskevat menettelyä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa, ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 45 c §:ään.

Ehdotettavan 45 a §:n *1 momentissa* säädettäisiin voimassa olevaa 45 §:n 3 momenttia vastaavasti opiskelijan poistumaan määräämisestä ja opetukseen osallistumisen epäämisestä tilanteessa, jossa opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti taikka vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä. Muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä säätämällä kurinpitoon liittyvistä puhtaista turvaamistoimista omassa pykälässään.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin uudesta turvaamistoimesta. Voimassa oleva sääntely antaa mahdollisuuden evätä opiskelijan oikeus osallistua opetukseen kolmen työpäivän ajaksi sekä erottaa opiskelija määrääjäksi. Mainitut toimenpiteet kohdistuvat opiskelijan opiskeluoikeuteen ja merkitsevät voimakasta puuttumista opiskelijan oikeuksiin. Käytännössä on ilmennyt tarve mainittuja toimia kevyemmälle turvaamistoimelle tilanteessa, jossa on kyse huumausaineiden käytöstä epäillystä opiskelijasta. Tämän perusteella ehdotetaan, että opiskelijan oikeus osallistua opintoihin kuuluvaan harjoitteluun tai käytännön tehtäviin olisi mahdollista evätä siihen saakka, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi. Edellytyksenä olisi, että opiskelija olisi määrätty 43 d §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin. Huumausainetestiä koskevan todistuksen voi vaatia, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, 2)

vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai 3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestistä koskevan todistuksen vaatimisen perusteena olevat edellytykset ovat sellaisia, joiden perusteella yliopistolla olisi katsottava olevan oikeus turvaamistoimena evätä opiskelijan oikeus osallistua harjoitteluun tai käytännön tehtäviin, kunnes opiskelija esittää mainitun todistuksen. Epääminen kohdistuisi vain harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumiseen, joten opiskelija voisi osallistua muuhun opetukseen. Koska huumausainetestaukseen ja sitä koskevan todistuksen saamiseen ei voida katsoa kuluvan kuin 3—4 viikkoa, ehdotetaan, että enimmäisaika harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epäämiseen voisi olla yksi kuukausi. Näin huomioitaisiin erilaiset tilanteet, jossa opiskelija ei saisi toimitettua todistusta, vaikka olisi muutoin suostunut testiin. Jos opiskelija kieltäytyy testiin menemisestä tai hän on huumausainetestauksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt, voi yliopisto antaa opiskelijalle 45 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla kirjallisen varoituksen tai mainitun pykälän 2 momentissa säädetyin edellytyksin erottaa opiskelijan määrääjäksi. Jos opiskelijan pintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia (ns. SORA-tutkinnot), opiskelijan kieltäytyminen huumausainetestistä voi aiheuttaa epätietoisuutta opiskelijan terveydentilasta ja toimintakyvystä ja johtaa tarpeeseen määrätä opiskelija 43 b §:n 1 momentin mukaisesti tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy näistäkin tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan 2 momentin kaltaista uutta turvaamistoimea, jolla opiskelijalta voitaisiin evätä oikeus osallistua harjoitteluun tai käytännön tehtäviin, jos yliopistolla olisi 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Tämä kattaisi laajasti eri tilanteet, joissa SORA-alaa opiskeleva voisi harjoitteluun tai käytännön tehtäviin osallistuessaan aiheuttaa mainittua vaaraa. Epääminen olisi mahdollista enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan. Voimassa olevan sääntelyn mukainen opiskeluun osallistumisen epääminen on mahdollista vain kolmen työpäivän ajaksi ja se edellyttää opiskelijan väkivaltaista tai uhkaavaa taikka häiritsevää käyttäytymistä. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevassa asiassa voi olla kyse myös muusta kuin käytännössä ilmenneestä muita vaarantavasta käyttäytymisestä, jolloin opiskeluun osallistumisen epäämisen edellytykset eivät täyty. Opiskeluoikeuden pidättäminen on puolestaan mahdollista vain siinä tilanteessa, kun opiskelija kieltäytyy 43 b §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja tarkastuksista tai rikosrekisteriotteen toimittamisesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että yliopistolla olisi mahdollisuus mainittuja toimia kevyempään turvaamistoimeen, jolla se voisi evätä kyseisessä tilanteessa opiskelijan oikeuden osallistua käytännön tehtäviin. Momentissa ei edellytettäisi tosiasiallista vaarantamistilannetta, vaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saatu selvitys, kuten lääkärintodistus tai rikosrekisteriotteen tiedot, voisi antaa perustellun aiheen epäillä momentissa tarkoitettua vaarantamisedellytyksen täyttyneen. Osallistumisoikeus harjoitteluun tai käytännön tehtäviin voitaisiin evätä siihen saakka, kunnes tehtäisiin päätös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan, millä varmistettaisiin opiskelijan oikeusturvaa. Kyse olisi turvaamistoimesta, jonka tarvetta olisi arvioitava säännöllisin väliajoin, vaikka edellytykset sen käyttämiseen olisivat olemassa. Epäämistoiimi tulisi päättää, mikäli asiassa ilmenisi epäämisen aikana uutta selvitystä, jonka perusteella ei enää olisi perusteltua aihetta epäillä opiskelijan vaarantavan muiden terveyttä tai turvallisuutta. Epäämistoiimi raukeaisi, jos peruuttamista koskevan asian käsittely päättyisi epäämistoiimen käytön aikana.

Pykälässä tarkoitettu opetukseen, harjoitteluun tai käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen, samoin kuin 43 d §:n mukainen huumausainetestaukseen määrääminen, ovat turvaamistoimina tosiasiallista hallintotoimintaa, eikä niistä tehdä hallintopäätöksiä, joiden johdosta opiskelijaa tulisi kuulla tai josta olisi erillinen valitusoikeus. Tämän jälkeen opiskelijalle mahdollisesti määrättävistä kurinpitoseuraamuksista opiskelijalla on yliopistolain mukainen valitusoikeus.

45 b §. *Opiskeluoikeuden pidättäminen.* Voimassa olevan lain 45 b §:n säännökset, jotka koskevat arkaluonteisten tietojen käsittelyä, ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 45 d §:ään.

Ehdotettavaan 45 b §:ään siirrettäisiin voimassa olevan lain 45 §:n 4 momentin säännökset opiskeluoikeuden pidättämisestä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastavasti opiskeluoikeuden pidättämisestä tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, ja *2 momentissa* tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen antamisesta. Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi informatiivinen viittaus lain 43 §:ään. Mainitussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelija menettäisi opiskeluoikeutensa, jos opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä.

45 c §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 45 c §, johon siirrettäisiin voimassa olevan lain 45 a §:n säännökset menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa. Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevaa 45 a §:n 1 momenttia, mutta sitä täsmennettäisiin informatiivisella viittauksella hallintolakiin. Käytännössä on ollut epäselvää, rajoittaako sääntely hallintolain soveltamista asiassa. Voimassa olevalla säännöksellä ei ole kuitenkaan tarkoitettu poiketa hallintolain mukaisesta sääntelystä, minkä vuoksi sääntelyä ehdotetaan selkeytettyväksi.

Vastaava viittaus hallintolakiin lisättäisiin myös *2 momenttiin*, joka muutoin vastaisi voimassa olevan lain 45 a §:n 2 momenttia.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan 45 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättäisi rehtori. Harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen on luonteeltaan turvaamistoimi, joka soveltuu suhteellisen nopeita toimia vaativana yliopiston rehtorin päätettäväksi. Epäämistä koskevat toimenpiteet tulisi kirjata vastaavasti kuin 45 a §:n 1 momentissa tarkoitettu poistumismääräys ja opetukseen osallistumisen epääminen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että opiskeluoikeuden pidättämisestä päättäisi yliopiston hallituksen sijaan rehtori. Opiskeluoikeuden pidättämiseen liittyvää hallituksen päätöksentekoa voidaan pitää kohtuullisen raskaana. Yksittäisen opiskelijan tietoja ja tilannetta ei ole välttämätöntä käsitellä hallituksessa, vaan päätöksen voisi tehdä rehtori ottaen huomioon, että päätöksen perusteet ovat helposti osoitettavissa toteen ja että päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. *Pykälän 4 momentti* säilyisi entisellään.

45 d §. *Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 45 d §, johon siirrettäisiin voimassa olevan lain 45 b §:n säännökset arkaluonteisten tietojen käsittelystä opiskelijaksi ottamisessa, opiskeluoikeuden peruuttamisessa, opiskeluoikeuden palauttamisessa, kurinpidossa sekä lausuntojen antamisessa. Pykälä määrittelee sen, kuka saa käsitellä arkaluonteisia tietoja ja mitä edellytyksiä tietojen käsittelylle asetetaan.

Voimassa olevan 45 b §:n 1 momentin mukaan opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 37 b ja 43 b—43 d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistele-

vat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä. Pykälän 4 momentin mukaan yliopiston on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin. Pykälän 5 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Pykälän sääntely on täydentänyt kumotun henkilötietolain säännöksiä. Viimeksi mainittu laki sisälsi luettelon arkaluonteisista henkilötiedoista, joita myös voimassa olevassa 45 b §:ssä tarkoitettua tietoa ovat. Tietosuoja-asetuksessa ei käytetä arkaluonteisten henkilötietojen käsitettä, vaan puhutaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Ehdotettavan 45 d §:n otsikoksi ehdotetaan tämän vuoksi ”Terveystietoa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely”, joka vastaa voimassa olevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n ja ehdotettavan ammattikorkeakoululain 40 §:n otsikkoa. Pykälän 3 ja 4 momentin sanamuotoja täsmennettäisiin, jotta olisi selvää, etteivät ne koske muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Voimassa olevan lain 45 b §:n 5 momentti sisältää informatiivisen viittauksen henkilötietolakiin. Kumotun henkilötietolain ovat korvanneet tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki, joita sovelletaan niiden soveltamisalaa koskevien säännösten mukaisesti ilman viittausta, joten viittausäännös ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohta edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Myös tietosuoja-asetuksen 10 artikla edellyttää suojatoimenpiteistä säätämistä kansallisessa lainsäädännössä. Sen vuoksi ei ole estettä sille, että lisäsuojatoimenpiteistä säädetään erityislainsäädännössä.

83 §. *Valitus opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevassa pykälän 1 momentissa säädetään, että päätökseen, joka koskee 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista tai 43 c §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011). Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki kumottaisiin. Yliopiston päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, haettaisiin jatkossa muutosta lain 83 a §:n nojalla alueellisesti toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti. Hallinto-oikeuden päätökseen kyseisessä asiassa voisi hakea muutosta viimeksi mainitun lain nojalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

83 a §. *Valitus hallinto-oikeuteen.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaan 83 §:ään. Lisäksi momentin viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin korjattaisiin viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Pykälän 2 momentista poistettaisiin säännös siitä, että valitus tehdään valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä yliopiston päätoimipaikka sijaitsee. Toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta on säädetty vastaavalla tavalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:ssä, minkä vuoksi päällekkäisestä sääntelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan teknisiä ja terminologisia muutoksia liittyen opiskeluoikeuden pidättämistä koskevien säännösten siirtämiseen 45 §:stä 45 b §:ään.

84 §. Valituskiellot. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan teknisiä ja terminologisia muutoksia liittyen opiskeluoikeuden pidättämistä koskevien säännösten siirtämiseen 45 §:stä 45 b §:ään.

85 §. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano. Pykälästä poistettaisiin maininta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta liittyen esityksessä ehdotettavaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamiseen.

7.3 Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta

26 §. Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että opiskelijaksi ottamisen esteenä ei voisi olla kuitenkaan sellainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jonka jälkeen opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen on katsottava tällöin menettäneen sille momentissa tarkoitettua merkityksensä, eikä se voisi olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Muilta osin pykälä säilyisi entisellään.

27 §. Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti. Pykälän 1 momentin mukaan jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi hakevan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä. Momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi ja täsmennettäväksi siten, että momentissa olisi johdantokappale, jossa todettaisiin voimassa olevan momentin mukaisesti, että 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi hakevan tulee vastata voimassa olevan momentin säännöstä. Ehdotettava 2 kohta vastaisi voimassa olevan momentin säännöstä, mutta sitä täsmennettäisiin siten, ettei velvoitetta tiedon antamiseen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista olisi siinä tapauksessa, jos opiskelijan opiskeluoikeus olisi myöhemmin palautettu. Jos opiskeluoikeus on palautettu peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen, ei peruuttamista koskevalla päätöksellä voida katsoa olevan merkitystä opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa eikä tällainen päätös estäisi 26 §:n 2 momenttiin ehdotetun mukaisesti opiskelijaksi ottamista. Tämän vuoksi hakijaa ei myöskään voitaisi velvoittaa tiedon antamiseen mainitun kaltaisesta päätöksestä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 3 kohdaksi uusi säännös, jonka mukaan hakijan olisi annettava tieto enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulo määriteltäisiin 33 §:ssä. Päätöksellä tarkoitettaisiin asiassa tehtyä hallintopäätöstä sekä muuta kirjausta tai toteamusta asiaa koskevan käsittelyn päättymisestä. Tietojenantovelvoite koskisi siten sellaisia asioita, joissa asian käsittelyä ei olisi päätetty aiheuttomana, vaan käsittely on rauennut muusta syystä. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun käsittely on päätynyt siihen, että opiskelija on muusta syystä vapaaehtoisesti keskeyttänyt opintonsa. Tieto vireille tulleesta ja kesken jääneestä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta olisi merkityksellinen tieto opiskelijaksi ottamista koskevassa arvioinnissa. Hakijan oikeusturvan kannalta on kuitenkin perusteltua rajata tiedonantovelvollisuus hakuajan päättymisestä enintään kaksi vuotta vanhoihin asioihin.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi 1 momenttia vastaavalla tavalla siten, että momentissa olisi johdantokappale ja kaksi kohtaa. Momentin 1 kohdan mukaan ammattikorkeakoululla olisi salassapito-säännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta,

yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu. Säännös vastaisi voimassa olevaa säännöstä, mutta sitä rajattaisiin 1 momenttia vastaavasti. Momentin 2 kohdan mukaan ammattikorkeakoululla olisi tietojensaantioikeus kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Säännös olisi uusi ja vastaisi 1 momenttiin ehdotettua säännöstä hakijan tiedonantovelvoitteesta. Ammattikorkeakoululla olisi peruste tietojensaantiin, jotta se voisi myös oma-aloitteisesti pyytää tiedon opiskelijaksi ottamisen arviointiin vaikuttavasta asiasta.

32 §. Opiskeluoikeuden menettäminen. Pykälässä säädetään erilaisista tilanteista, joissa opiskelija menettää opiskeluoikeutensa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan opiskelija menettäisi opiskeluoikeutensa myös, jos jäljempänä 38 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä. Opiskeluoikeuden pidättämisen edellytyksenä on, että opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta. Mainituilla tarkastuksilla ja tutkimuksilla sekä rikosrekisteriotteella on olennainen merkitys arvioitaessa opiskelijan soveltuvuutta alalle ja opiskeluoikeuden edellytyksiä. Ammattikorkeakoululla on oltava laissa säädetty peruste opiskelijan määräämiseen kyseisiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin sekä rikosrekisteriotteen pyytämiseen. Tämän vuoksi opiskelijan kieltäytyminen on katsottava niin merkittäväksi laiminlyönniksi, ettei hänen opiskeluoikeutensa voisi jatkua pidättämisestä huolimatta ilman oikeusvaikutuksia. Kuusi kuukautta olisi katsottava kohtuulliseksi ajaksi noudattaa ammattikorkeakoulun hänelle esittämää pyyntöä lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Mainittuihin seikkoihin nähden opiskeluoikeuden menettämistä olisi pidettävä oikeasuhteisena seuraamuksena opiskeluoikeuden pidättämisen perusteena olevasta laiminlyönnistä.

33 §. Opiskeluoikeuden peruuttaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksistä, kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan, kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettua rikoksesta. Mainittua säännöstä täsmennettäisiin siten, että ammattikorkeakoulu voisi peruuttaa opiskeluoikeuden myös silloin, kun kyse on iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä ja se olisi tarpeen näiden suojelemiseksi. Myös vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden parissa työskenteleviltä tulisi voida edellyttää vastaavaa nuhteettomuutta kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Lisäksi momentissa lueteltuja rikoslain kohtia muutettaisiin siten, että momentista poistettaisiin maininta rikoslain 17 luvun 18 a §:stä ja 19 §:stä, jotka sisältyvät nykyään rikoslain 20 lukuun. Lisäksi momenttiin lisättäisiin ihmiskauppaa koskevat rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §. Kyseisiin rikoksiin syyllistyneellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä työskennellä momentissa tarkoitettujen henkilöryhmien parissa.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulon ajankohta. Momentin mukaan asia tulisi vireille, kun opiskelija on määrätty 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi. Ehdotettu sääntely vireille tulon määrittelystä olisi tarpeen, koska esityksessä ehdotetaan vireille tuloon liittyviä

oikeusvaikutuksia. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevalla kuulemisella tarkoitettaisiin hallintolain 34 §:n mukaista kuulemistä, jonka mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Kuuleminen tulisi yksilöidä koskemaan nimenomaisesti opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa asiaa, jottei kuulemisen merkitys jää opiskelijalle epäselväksi.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukainen sääntely siirrettäisiin pykälän 4 momenttiin. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun tulisi jatkossakin yhdessä opiskelijan kanssa selvittää tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Ammattikorkeakoululla olisi edelleen mahdollisuus myös siirtää opiskelija tämän suostumuksella ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Voimassa oleva säännös on ohjannut käytäntöjä siten, että peruuttamispäätös ja opiskelijan siirtäminen on nähty toistensa vaihtoehtoiksi. Opiskelijan oikeusturva on kuitenkin tällaisessa tilanteessa heikko. Kun opiskelijalle esitetään vaihtoehtoiksi opiskeluoikeuden peruuttamispäätös tai siirto, hänellä on riski jäädä kokonaan ilman opiskelupaikkaa, jos hän valitsee peruuttamispäätöksen. Jos hän valitsee siirron voidakseen jatkaa opiskelua edes jollain alalla, hänellä ei ole mahdollisuutta saada peruuttamisen edellytyksiä riippumattoman lainkäyttöelimen tutkittavaksi. Tämän vuoksi opiskelijan siirtämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siirtäminen olisi mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä, joten opiskelija saisi aina opiskeluoikeuden peruuttamisesta valituskelpoisen päätöksen.

Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin uusi säännös opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvästä jälkiohjauksesta. Säännöksen mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen ammattikorkeakoulun olisi ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Tällä turvattaisiin opiskelijan oikeus saada ammattikorkeakoululta tukea ja ohjausta myös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen. Tarkoituksenmukaisilla palveluilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti erilaisia TE-palveluita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Ammattikorkeakoulun tulisi ohjata opiskelijaa myös opiskeluoikeuden palauttamista haettaessa ja siihen liittyviä selvityksiä hankittaessa.

Pykälän 5 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden ja vastaisi pykälän voimassa olevaa 4 momenttia.

34 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät entisellään.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin 27 §:n 2 momenttia vastaava rajausta siitä, että ammattikorkeakoululla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskelu-oikeutta ole myöhemmin palautettu. Ammattikorkeakoululla ei siten olisi oikeutta saada tietoa sellaisesta päätöksestä, jonka voidaan katsoa menettäneen merkityksensä opiskelu-oikeuden palauttamisen myötä. Lisäksi ammattikorkeakoululla olisi oikeus saada 27 §:n 2 momenttia vastaavasti salassapitosäännösten estämättä tieto enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole annettu päätöstä. Jotta ammattikorkeakoulu voisi ottaa huomioon opiskeluoikeuden peruuttamisen edellytyksiä koskevassa arvioinnissaan kaikki olennaiset asiat, olisi perusteltua, että ammattikorkeakoululla olisi oikeus saada tieto aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, jonka käsittely olisi jäänyt kesken. Kahta vuotta vanhemman asian vireilläoloa ei voida pitää opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan arvioinnin kannalta välttämättömänä tietona. Kahden

vuoden määräaika laskettaisiin momentissa tarkoitettussa tilanteessa tietopyynnön ajankohdasta lukien.

Voimassa olevan pykälän 4 momentin mukaan opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että vastaava velvollisuus olisi myös silloin, jos kyse olisi iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelystä. Ammattikorkeakoululla tulisi olla mainittu oikeus, koska esityksessä ehdotetaan, että opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa 33 §:n 2 momentissa ehdotetulla tavalla myös iäkkäiden ja vammaisten parissa työskentelevältä, joka on tuomittu rangaistukseen kyseisessä lainkohdassa tarkoitettusta rikoksesta. Momentissa oleva viittaus rikosrekisterilakiin korjattaisiin viittaukseksi mainitun lain 6 §:n 5 momenttiin. Esityksessä ehdotetaan myös mainitun rikosrekisterilain momentin muuttamista vastaamaan momentissa esitettyä muutosta.

Pykälästä poistettaisiin voimassa oleva 5 momentti, jonka mukaan ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana. Tämä pelkästään siirto-opiskelijana hakeutumista koskeva säännös olisi jatkossa tarpeeton 27 §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotettavan säännöksen vuoksi. Mainittu säännös koskisi myös siirto-opiskelijana hakeutumista.

Voimassa olevan 6 momentin mukaan ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista. Säännös siirtyisi 5 momentiksi ja sitä täsmennettäisiin siten, että velvollisuus koskisi vireillä olevan 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan käsittelyn sijaan vireillä olevaa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa asiaa ja vireillöön päättymistä. Käytännössä on ollut epäselvää, milloin asia on tullut vireille siten, että siitä tulisi antaa tieto momentissa tarkoitettulla tavalla. Lain 33 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vireille tulon määritelmä, mikä selkeyttää tietojenantovelvoitetta. Lisäksi tietojenantovelvoite laajennettaisiin koskemaan myös vireillöön päättymistä, jolla tarkoitettaisiin sitä, että asian käsittely olisi päätetty ilman, että opiskelijan opiskeluoikeus olisi peruutettu tai asian käsittely olisi muuten rauennut. Tällä turvattaisiin opiskelijoiden oikeusturvaa.

Valviran tarvetta tiedonsaantiin on perusteltu voimassa olevaa sääntelyä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 164/2010 vp) sillä, että Valvira huolehtii yleisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden valvonnasta sekä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Terveydenhuollon opiskelijat kuuluvat Valviran valvontasäännösten piiriin, jos he työskentelevät tilapäisesti ammattihenkilönä työ- tai virkasuhteessa. Valvira voi saamansa tiedon perusteella avustaa asian selvittämisessä sekä ryhtyä tarvittaviin turvaamistoimiin.

Sääntelyllä turvataan Valviran mahdollisuutta selvittää ammattioikeutta hakevan ammattitoiminnan asianmukaisuutta terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) annetun lain 25 §:n 4-6 momentin mukaisesti. Mainituissa lainkohdissa säädetyin edellytyksin Valvira voi tarvittaessa selvittää ammattioikeutta hakevan edellytyksiä toimia kyseisessä ammatissa. Peruste selvittämiseksi voi tulla Valviran tietoon muun muassa tässä momentissa tarkoitettua ilmoituksen

johdosta. On myös tapauksia, joissa ammattihenkilön ammattiin opiskelevaa koskevan ilmoituksen myötä asianomaisen henkilön muita ammattioikeuksia ryhdytään valvontatoimenpitein selvittämään.

36 §. Huumausainetestaus. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään edellytyksistä opiskelijan määräämiseksi huumausainetestaukseen. Edellytyksenä on muun ohessa se, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä. Momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että edellytys täyttyisi myös siinä tilanteessa, kun opiskelija on siirtymässä toimimaan tällaisissa tehtävissä. Opiskelija voitaisiin siten määrätä huumausainetestaukseen jo siinä vaiheessa, kun opiskelijan tiedetään siirtyvän momentissa tarkoitettuihin tehtäviin ja muut testaukseen säädetty edellytykset täyttyvät. Ottaen huomioon jäljempänä 38 a §:n 2 momenttiin ehdotettavan säännöksen harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epäämisestä huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämiseen saakka säännöksen täsmennyksellä vältettäisiin epätarkoituksenmukaiset katkokset opintojen etenemisessä, kun testin tulos olisi saatavilla jo harjoitteluun siirryttäessä. Pykälästä ehdotetaan lisäksi poistettavaksi vanhentunut maininta ammattikorkeakoulun ylläpitäjistä.

38 §. Kurinpito. Pykälän 3 ja 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän 3 momentissa säädetään poistumaan määräämisestä ja opetukseen osallistumisen epäämisestä tilanteessa, jossa opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti taikka vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä. Mainittu momentti ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan uuteen 38 a §:ään. Pykälän 4 momentissa säädetään opiskeluoikeuden pidättämisestä tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista tai rikosrekisteriotteen antamisesta, ja sitä koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 38 b §:ään.

38 a §. Opetukseen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epääminen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 38 §:n 3 momenttia vastaavasti opiskelijan poistumaan määräämisestä ja opetukseen osallistumisen epäämisestä tilanteessa, jossa opiskelija häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti taikka vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä. Muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä säätämällä kurinpitoon liittyvistä puhtaista turvaamistoimista omassa pykälässään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin uudesta turvaamistoimesta. Voimassa oleva sääntely antaa mahdollisuuden evätä opiskelijan oikeus osallistua opetukseen kolmen työpäivän ajaksi sekä erottaa opiskelija määräajaksi. Mainitut toimenpiteet kohdistuvat opiskelijan opiskeluoikeuteen ja merkitsevät voimakasta puuttumista opiskelijan oikeuksiin. Käytännössä on ilmennyt tarve mainittuja toimia kevyemmälle turvaamistoimelle tilanteessa, jossa on kyse huumausaineiden käytöstä epäilystä opiskelijasta. Tämän perusteella ehdotetaan, että opiskelijan oikeus osallistua opintoihin kuuluvaan harjoitteluun tai käytännön tehtäviin olisi mahdollista evätä siihen saakka, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen. Edellytyksenä olisi, että opiskelija olisi määrätty 36 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin. Huumausainetestiä koskevan todistuksen voi vaatia, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä, 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta, 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojausta tai eheyttä

tai 4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevan todistuksen vaatimisen perusteena ovat edellytykset ovat sellaisia, joiden perusteella ammattikorkeakoululla olisi katsottava olevan oikeus turvaamistoimena evätä opiskelijan oikeus osallistua harjoitteluun tai käytännön tehtäviin, kunnes opiskelija esittää mainitun todistuksen. Epääminen kohdistuisi vain harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumiseen, joten opiskelija voisi osallistua muuhun opetukseen. Koska huumausainetestaukseen ja sitä koskevan todistuksen saamiseen ei voida katsoa kuluvan kuin 3—4 viikkoa, ehdotetaan, että enimmäisaika harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epäämiseen voisi olla yksi kuukausi. Näin huomioitaisiin erilaiset tilanteet, jossa opiskelija ei saisi toimitettua todistusta, vaikka olisi muutoin suostunut testiin. Jos opiskelija kieltäytyy testiin menemisestä tai hän on huumausainetestauksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt, voi ammattikorkeakoulu antaa opiskelijalle 38 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla kirjallisen varoituksen tai mainitun pykälän 2 momentissa säädetyin edellytyksin erottaa opiskelijan määräajaksi. Jos opiskelijan opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia (ns. SORA-tutkinnot), opiskelijan kieltäytyminen huumausainetestistä voi aiheuttaa epätietoisuutta opiskelijan terveydentilasta ja toimintakyvystä ja johtaa tarpeeseen määrätä opiskelija 34 §:n 1 momentin mukaisesti tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy näistäkin tutkimuksista, häneltä voidaan 38 b §:n nojalla pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan 2 momentin kaltaista uutta turvaamistoimea, jolla opiskelijalta voitaisiin evätä oikeus osallistua harjoitteluun tai käytännön tehtäviin, jos ammattikorkeakoululla olisi 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aiheutta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Tämä kattaisi laajasti eri tilanteet, joissa SORA-alaa opiskeleva voisi harjoitteluun tai käytännön tehtäviin osallistuessaan aiheuttaa mainittua vaaraa. Epääminen olisi mahdollista enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan. Voimassa olevan sääntelyn mukainen opiskeluun osallistumisen epääminen on mahdollista vain kolmen työpäivän ajaksi ja se edellyttää opiskelijan väkivaltaista tai uhkaavaa taikka häiritsevää käyttäytymistä. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevassa asiassa voi olla kyse myös muusta kuin käytännössä ilmenneestä muita vaarantavasta käyttäytymisestä, jolloin opiskeluun osallistumisen epäämisen edellytykset eivät täyty. Opiskeluoikeuden pidättäminen on puolestaan mahdollista vain siinä tilanteessa, kun opiskelija kieltäytyy 34 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja tarkastuksista tai rikosrekisteriotteen toimitamisesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että ammattikorkeakoululla olisi mahdollisuus mainittuja toimia kevyempään turvaamistoimeen, jolla se voisi evätä kyseisessä tilanteessa opiskelijan oikeuden osallistua käytännön tehtäviin. Momentissa ei edellytettäisi tosiasiallista vaarantamistilannetta, vaan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saatu selvitys, kuten lääkärintodistus tai rikosrekisteriotteen tiedot, voisi antaa perustellun aiheutta epäillä momentissa tarkoitettua vaarantamisedellytyksen täyttyneen. Osallistumisoikeus harjoitteluun tai käytännön tehtäviin voitaisiin evätä siihen saakka, kunnes tehtäisiin päätös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan, millä varmistettaisiin opiskelijan oikeusturvaa. Kyse olisi turvaamistoimesta, jonka tarvetta olisi arvioitava säännöllisin väliajoin, vaikka edellytykset sen käyttämiseen olisivat olemassa. Epäämistoini tulisi päättää, mikäli asiassa ilmenisi epäämistoinen aikana uutta selvitystä, jonka perusteella ei enää olisi perusteltua aiheutta epäillä opiskelijan vaarantavan muiden terveyttä tai turvallisuutta.

Pykälässä tarkoitettu opetukseen, harjoitteluun tai käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen, samoin kuin 36 §:n mukainen huumausainetestaukseen määrääminen, ovat turvaamistoina tosiasiallista hallintotoimintaa, eikä niistä tehdä hallintopäätöksiä, joiden johdosta opiskelijaa tulisi kuulla tai josta olisi erillinen valitusoikeus. Tämän jälkeen opiskelijalle mahdollisesti määrättävistä kurinpitoseuraamuksista opiskelijalla on ammattikorkeakoululain mukainen valitusoikeus.

38 b §. *Opiskeluoikeuden pidättäminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 38 b §, johon siirrettäisiin voimassa olevan lain 38 §:n 4 momentin säännökset opiskeluoikeuden pidättämisestä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti opiskeluoikeuden pidättämisestä tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, ja 2 momentissa tilanteessa, jossa opiskelija kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen antamisesta. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi informatiivinen viittaus lain 32 §:n 1 momenttiin. Mainitussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelija menettäisi opiskeluoikeutensa, jos opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämisestä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä.

39 §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia, mutta sitä täsmennettäisiin informatiivisella viittauksella hallintolakiin. Käytännössä on ollut epäselvää, rajoittaako sääntely hallintolain soveltamista asiassa. Voimassa olevalla säännöksellä ei ole kuitenkaan tarkoitettu poiketa hallintolain mukaisesta sääntelystä, minkä vuoksi sääntelyä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Vastaava viittaus hallintolakiin lisättäisiin myös 2 momenttiin, joka muutoin vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan 38 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättäisi ammattikorkeakoulun rehtori. Harjoitteluun ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen on luonteeltaan turvaamistoimi, joka soveltuu suhteellisen nopeita toimia vaativana rehtorin päätettäväksi. Epäämistä koskevat toimenpiteet tulisi kirjata vastaavasti kuin 38 a §:n 1 momentissa tarkoitettu poistumismääräys ja opetukseen osallistumisen epääminen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että 38 b §:n mukaisesta opiskeluoikeuden pidättämisestä päättäisi ammattikorkeakoulun hallituksen sijaan rehtori. Opiskeluoikeuden pidättämiseen liittyvää hallituksen päätöksentekoa voidaan pitää kohtuullisen raskaana. Yksittäisen opiskelijan tietoja ja tilannetta ei ole välttämätöntä käsitellä hallituksessa, vaan päätöksen voisi tehdä rehtori ottaen huomioon, että päätöksen perusteet ovat helposti osoitettavissa toteen ja että päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Pykälän 4 momentti säilyisi entisellään.

40 §. *Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään arkaluonteisten tietojen käsittelystä opiskelijaksi ottamisessa, opiskeluoikeuden peruuttamisessa, opiskeluoikeuden palauttamisessa, kurinpidossa sekä lausuntojen antamisessa. Pykälä määrittelee sen, kuka saa käsitellä arkaluonteisia tietoja ja mitä edellytyksiä tietojen käsittelylle asetetaan.

Voimassa olevan 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34—36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa

saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä. Pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin. Pykälän 5 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Pykälän sääntely on täydentänyt kumotun henkilötietolain säännöksiä. Viimeksi mainittu laki sisälsi luettelon arkaluonteisista henkilötiedoista, joita myös voimassa olevassa 40 §:ssä tarkoitettut tiedot ovat. Tietosuoja-asetuksessa ei käytetä arkaluonteisten henkilötietojen käsitettä, vaan puhutaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Ehdotettavan 40 §:n otsikko ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi muotoon ”Terveystilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely”, joka vastaa voimassa olevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 107 §:n ja ehdotettavan yliopistolain 45 d §:n otsikkoa. Pykälän 3 ja 4 momentin sanamuotoja täsmennettäisiin, jotta olisi selvää, etteivät ne koske muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Voimassa olevan lain 40 §:n 5 momentti sisältää informatiivisen viittauksen henkilötietolakiin. Kumotun henkilötietolain ovat korvanneet tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki, joita sovelletaan niiden soveltamisalaa koskevien säännösten mukaisesti ilman viittausta, joten viittausäännös ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohta edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Myös tietosuoja-asetuksen 10 artikla edellyttää suojatoimenpiteistä säätämistä kansallisessa lainsäädännössä. Sen vuoksi ei ole estettä sille, että lisäsuojatoimenpiteistä säädetään erityislainsäädännössä.

58 §. Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan päätökseen, joka koskee 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista tai 35 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaiissa säädetään. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki kumottaisiin, minkä vuoksi voimassa olevan pykälän 1 momentin säännös ehdotetaan kumottavaksi. Ammattikorkeakoululain päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, haettaisiin jatkossa muutosta alueellisesti toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta nojalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti. Hallinto-oikeuden päätökseen kyseisessä asiassa voisi hakea muutosta viimeksi mainitun lain nojalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ehdotettavan pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 2 momenttia, mutta sen viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin korjattaisiin viittaukseksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ja siitä poistettaisiin säännös siitä, että valitus tehdään valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee. Toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta on säädetty vastaavalla tavalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:ssä, minkä vuoksi päällekkäisestä sääntelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momenttia, mutta siihen ehdotetaan teknisiä ja terminologisia muutoksia liittyen opiskeluoikeuden pidättämistä koskevien säännösten siirtämiseen 38 §:stä 38 b §:ään.

59 §. *Opiskelu-oikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano.* Pykälästä poistettaisiin maininta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta liittyen esityksessä ehdotettavaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamiseen.

60 §. *Valituskiellot.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan teknisiä ja terminologisia muutoksia liittyen opiskelu-oikeuden pidättämistä koskevien säännösten siirtämiseen 38 §:stä 38 b §:ään.

7.4 Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta

26 §. *Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen.* Pykälän sisältämää viittausta ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin täsmennettäisiin siten, että se sisältäisi myös mainittuun lakiin ehdotettavan uuden 85 a :n.

7.5 Rikosrekisterilaki

6 §. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että opiskelija saisi itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä myös siinä tilanteessa, kun koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa olennaisesti kuuluu työskentelyä iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa. Säännösmuutoksella otettaisiin huomioon ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin, yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotettavat lisäykset iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa työskentelevien rikostaustaustan merkityksestä opiskelu-oikeuteen.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n 4 momentin mukaan tutkinnoista ja osamisolaloista, joihin opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevaa pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Vastaavasti yliopistolain 43 a §:n 4 momentin ja ammattikorkeakoululain 33 §:n 4 momentin mukaan opinnoista, joihin opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevaa pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n 1 momentin johdantolauseetta on tarkoitus muuttaa siten, että siinä mainittaisiin erikseen, että opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ää sovelletaan myös tutkinnon osiin. Muutos selkeyttäisi oikeustilaa ja vastaisi voimassa olevaa tulkintaa siitä, että SORA-edellytyksiä sovelletaan myös silloin, kun henkilö hakeutuu ammatilliseen koulutukseen opiskelemaan SORA-tutkintoon kuuluvia ammatillisia tutkinnon osia.

Yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 a §:ää ja ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:ää on tarkoitus tarkastella erikseen sen suhteen, tulisiko ainakin joiltakin osin mahdollistaa SORA-säännösten soveltaminen myös SORA-tutkinnon osia esimerkiksi avoimessa korkeakouluopetuksessa suorittaviin opiskelijoihin ja mainittuihin opintoihin hakeutuviin henkilöihin. Lisäksi mainittuja säännöksiä on tarkoitus tarkastella myös sen suhteen, tulisiko SORA-tutkintoja olla muitakin kuin mainituissa asetuksissa luetellut tutkinnot. Esimerkiksi yliopistossa suoritettavan ravitsemusterapeutin koulutuksen osalta on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan koulutukseen tulisi soveltaa SORA-säännöksiä. Asetusmuutosten valmistelutyö on tarkoitus aloittaa syksyn 2022 aikana.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2023. Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta ehdotetaan kuitenkin tulevan voimaan 1.1.2024. Opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaa koskevien muutosten voimaantulo ajoittuisi nykyisen lautakunnan toimikauden päättymiseen siten, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain sekä ammattikorkeakoululain muutoksenhakusäännöksiä koskevat muutokset tulisivat voimaan 1.8.2023 alkaen, minkä jälkeen tehdystä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä annettaisiin valitusosoitus toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen. Lautakunnalla olisi vuoden 2024 loppuun saakka aikaa käsitellä loppuun lautakunnassa mahdollisesti 31.7.2023 vireillä olevat asiat. Mikäli lautakunta ei kuitenkaan ehtisi käsitellä kaikkia vireillä olevia asioita loppuun, ehdotetaan, että lain voimaantullessa vireillä olevat asiat siirtyisivät Helsingin hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Ottaen huomioon lautakuntaan vireille tulleiden asioiden määrä ja keskimääräinen käsittelyaika, on hyvin epätodennäköistä, ettei lautakunta ehtisi käsitellä kaikkia asioita loppuun. Jos näin kuitenkin olisi, tarkoituksenmukaisinta olisi siirtää asia tai asiat käsiteltäväksi yhteen hallinto-oikeuteen.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen lakien toimeenpanoa tuetaan informaatio-ohjauksella keväällä 2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus laativat ohjeistusta koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille sekä järjestävät koulutustilaisuuden keväällä 2023. Opetushallituksen opas päivitetään keväällä 2023 ja päivitetystä oppaassa otetaan huomioon ehdotetut lainsäädäntömuutokset ja täsmennetään SORA-säännösten soveltamisessa havaittuja ongelmakohtia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa lainsäädännön toimeenpanoa erillisellä tiedonkeruulla koskien erityisesti määrällistä tietoa. Opetus- ja kulttuuriministeriö keräisi kertaluontoisesti tietoa SORA-lainsäädännön toteuttamisesta sekä määrällistä tietoa SORA-prosessien määrästä. Tiedonkeruu voitaisiin toteuttaa vuonna 2023. Lisäksi ministeriö selvittää tarvetta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevan rekisterin perustamiselle.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ammatillisen koulutuksen, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain näkökulmasta keskeisiä perusoikeuksia ovat perustuslain 16 §:n mukaiset sivistykselliset oikeudet. Ehdotettua sääntelyä voidaan pitää lähtökohtaisesti perusoikeuksien näkökulmasta hyväksyttävänä ja perusoikeusmvarnanteisenä. Ehdotetut säännökset ovat pääasiassa voimassa olevia lakeja täsmentäviä. Voimassa olevat SORA-säännökset on säädetty tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä eduskunnan perustuslakivaliokunnan mvarötvävaikutuksella (PeVL 60/2010 vp). Ammatillisen koulutuksen reformia koskevan hallituksen esityksen käsittelyssä perustuslakivaliokunta katsoi (PeVL 22/2017 vp), että lakiehdotusten opiskeluympäristön turvallisuutta koskevat säännökset vastasivat pääasiallisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä (PeVL 60/2010 vp, s. 5/II). Ehdotetut muutokset lakeihin ovat pääasiallisesti tarkentavia.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 60/2010 vp, s. 4.), että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa sääntelyä tulee arvioida 16 §:n 2 momentin sivistyksellisten oikeuksien näkökulmasta. Opiskeluoikeuden peruuttamisella on välillisesti perustuslakivaliokunnan mukaan vaikutusta myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun ammatin ja elinkeinon harjoittamisen vapauten kannalta niissä tapauksissa, joissa ammatissa toiminen tai elinkeinon harjoittaminen edellyttävät opintojen suorittamista.

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) tuli voimaan 1.8.2021. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan linjannut, että koulutukset, joissa oppilas suorittaa oppivelvollisuuttaan, kuuluvat perusoikeuden näkökulmasta perustuslain 16 §:n 1 momentin alaan (PeVL 43/2020 vp, s. 3). Ehdotettua sääntelyä arvioitaessa tulee tunnistaa, että oppivelvollisuutta voi suorittaa myös ammatillisessa koulutuksessa. Perustuslakivaliokunta toteaa oppivelvollisuuden laajentamista koskevassa lausunnossaan (s. 8), että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa voimassa olevaa sääntelyä on osin arvioitu perustuslakivaliokunnassa perustuslain 16 §:n 2 momentin soveltamisalalla (PeVL 60/2010 vp, s. 4/I, PeVL 22/2017 vp). Perustuslakivaliokunta ei oppivelvollisuuden laajentamisen käsittelyn yhteydessä pitänyt ongelmallisena, että myös oppivelvollisen opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa voimassa olleilla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevilla perusteilla.

Tarkempi perustuslaillinen arviointi keskittyy esityksessä ehdotettavaan opiskeluoikeuden peruuttamista, käytännön tehtävistä epäämistä, eronneeksi katsomista ja opiskeluoikeuden menettämistä, oikeusturvaa sekä henkilötietojen suojaamista koskevaan sääntelyyn. Mainituilta osin esitykseen sisältyy perusoikeusjärjestelmän kannalta merkityksellisiä lainkohtia.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Voimassa olevan sääntelyn mukaan opiskeluoikeuden peruuttaminen on mahdollista aloilla, joilla opinnot tai opintoihin kuuluva työssäoppiminen edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Tällöin opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen jostakin säännöksessä mainitusta rikoksesta. Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijan opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden parissa työskenteleviltä vastaavilla perusteilla kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 60/2010 vp, s. 4.) on katsonut opiskeluoikeuden peruuttamista koskevalle lainsäädännölle olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita, jotka liittyvät toisten henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan opiskeluoikeuteen melko syväleikin kohdistuvia rajoituksia puoltavat varsinkin alaikäisten henkilöiden suojaamiseen kytkeytyvät painavat perusteet. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin huomauttanut, että oikeasuhtaisuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskeluoikeuden peruuttamisen tarkoittavan opiskelijan näkökulmasta voimakasta puuttumista hänen oikeuksiinsa. Perustuslakivaliokunnan mielestä tältä kannalta opiskeluoikeuden peruuttamisen onkin tärkeää liittyä jo tapahtuneeseen toimintaan sekä toisten ihmisten terveyden tai turvallisuuden vaarantamisen toistuvuuteen tai vakavuuteen. Perustuslakivaliokunta on painottanut suhteellisuusperiaatteella olevan tärkeä merkitys opiskeluoikeuden menettämisessä, sillä oikeus opiskella ja saada opetusta kiinnittyvät perustuslain 16 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiin sivistyksellisistä oikeuksista (PeVL 74/2002 vp, s. 6).

Iäkkäiden ja vammaisten on katsottava olevan alaikäisiä vastaavasti muita henkilöryhmiä haavoittuvammassa asemassa, mikä puoltaa näiden henkilöiden suojaamiseen liittyviä toimia. Opiskeluoikeuden peruuttamista on siten pidettävä oikeasuhteisena toimenpiteenä sillä tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen

Esityksessä ehdotetaan säädettävän koulutuksen järjestäjälle mahdollisuudesta evätä huumausainetestiin määrättyltä opiskelijalta oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kah-

deksi kuukaudeksi. Lisäksi ehdotetaan, että opiskelijalta voitaisiin evätä oikeus osallistua opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan, jos opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla on perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden.

Ehdotetuissa toimissa olisi kyse koulutuksen järjestämiseen liittyvistä turvaamistoimista, joilla suojattaisiin ensi sijassa toisten henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta eikä niillä olisi vaikutusta opiskelijan opiskeluoikeuteen. Epäämistoimet olisivat mahdollisia vain siinä tapauksessa, kun edellytykset huumausainetestaukseen määräämisen ovat olemassa taikka opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadusta selvityksestä ilmenee sellaisia seikkoja, joiden nojalla on perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Ehdotettujen toimien on katsottava olevan oikeasuhteisia niillä tavoiteltavaan päämäärään nähden, kun otetaan huomioon, että epääminen koskisi ainoastaan käytännön tehtäviin osallistumista ja opiskelijan opiskeluoikeus ja mahdollisuus osallistua muuhun opetukseen olisi mahdollista. Myös epäämisen kesto olisi määritelty kummassakin ehdotettavassa tilanteessa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Opiskelijan sivistykselliset oikeudet tulisivat ehdotetuissa epäämistilanteissa turvatuiksi, kun opiskelijalla olisi mahdollista jatkaa opintojaan muulla tavoin kuin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumalla.

Eronneeksi katsominen ja opiskeluoikeuden menettäminen

Esityksessä ehdotetun sääntelyn mukaan opiskelija katsottaisiin eronneeksi tai hänen opiskeluoikeutensa menetetyksi, jos opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 43/2020 vp, s.10—11.) hallituksen esitykseen eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 173/2020 vp.) eroamista koskevan sääntelyn rinnastuvan tavoitteiltaan osin kurinpidollisiin seuraamuksiin. Sääntelyssä nimittäin säädetään kielteisestä seuraamuksesta moitittavaan menettelyyn. Luonteeltaan eronneeksi katsominen on perustuslakivaliokunnan mielestä hallintopäätös, jolla merkittävällä tavalla puututaan oikeuteen perusopetukseen rajoittaen samalla lakisääteisen oppivelvollisuuden suorittamista. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että säännöspäätöksestä tulee varmistaa, että eronneeksi katsomista pidetään suhteessa lievempiin ja ohjaaviin keinoihin viimesijaisena keinona. Perustuslakivaliokunta on painottanut lausunnossaan siis suhteellisuusvaatimuksen, oikeasuhteisuuden huomioon ottamista. Lisäksi perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 35/2022 vp s. 3), että eronneeksi katsomisen oikeusvaikutusten vuoksi on välttämätöntä, että oppivelvolliselle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen annetaan vmmärrettävällä tavalla riittävä tieto oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisen vaikutuksista.

Opiskeluoikeuden pidättämisen perusteena on se, että opiskelija kieltäytyy häneltä edellytetyistä terveydellistä tutkimuksista tai tarkastuksista taikka rikosrekisteriotteen toimittamisesta nähtäville. Opiskelijan opiskeluoikeus voidaan pidättää nykysääntelyn mukaan siihen saakka, kunnes hän on suostunut tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka toimittamaan rikosrekisteriotteen. Pidättämisen päättymisestä ei ole voimassa olevassa sääntelyssä säädetty, jos pidättämisen peruste ei poistu. Kun otetaan huomioon kyseisten tutkimusten ja tarkastusten sekä rikosrekisteriotteen merkitys opiskeluoikeuden arvioinnissa, on pidättämisen perusteena olevan kieltäytymisen katsottava olevan opiskelijalle säädetyn merkittävän velvollisuuden laiminlyönti. Opiskelijan eronneeksi katsomista ja opiskeluoikeuden menettämistä on pidettävä oikeasuhteisena

seurauksena siitä, että opiskelija jatkaa pidättämisen perusteena olevaa kieltäytymistä opiskeluoikeuden pidättämisestä koskevan lainvoimaisen päätöksen jälkeen. Eronneeksi katsomista ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevan sääntelyn on mainitulla perusteella katsova täyttävän suhteellisuusvaatimuksen edellytykset.

Esityksessä ehdotetun säännöksen eronneeksi katsomisesta ja opiskeluoikeuden menettämisestä ei voida katsoa myöskään tosiasiallisesti heikentävän henkilön sivistyksellisiä oikeuksia, eli mahdollisuuksia suorittaa oppivelvollisuuttaan ja osallistua koulutukseen, kun henkilöllä on mahdollista hakeutua muuhun koulutukseen Oppivelvollisen asemaa turvaisi lisäksi se, että ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulisi ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 97 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla, mikäli oppivelvollinen ei noudata opiskeluoikeuden pidättämisestä koskevassa säännöksessä tarkoitettuja velvoitteita. Oppivelvollisen eronneeksi katsomisesta noudatettavista menettelyistä säädetään oppivelvollisuuslain 13 §:ssä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäneen oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot oppivelvollisen asuinkunnalle sekä ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle, jos oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja.

Huumausainetestausta

Huumausainetestausta koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se soveltuisi myös tapauksiin, joissa opiskelija on siirtymässä toimimaan sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitakykyä. Huumausainetestausta koskevan perustuslain mukaisuutta on arvioitu SORA-säännöksiä koskevassa aiemmassa hallituksen esityksessä 164/2010 vp, jossa sääntelylle on todettu olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet (ks. myös PeVL 10/2004 vp, s. 2—3 ja PeVL 12/2006 vp, s. 2). Voimassa olevan sääntelyn on todettu täyttävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa vahvistavan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen toteutumista, sillä teoriaopinnot ja käytännön työtehtävät kytkeytyvät ammatillisessa koulutuksessa toisiinsa eikä niiden erottaminen ole välttämättä helppoa. Säännösmuutos täsmentäisi voimassa olevaa oikeustilaa ja sääntelylle olisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Tavoitteena on muun ohella ehkäistä ennakoita ja vähentää huumausaineiden käytöstä aiheutuvia haitallisia seuraamuksia ja riskejä. Kysymys on toisten henkilöiden oikeuksien ja painavien yhteiskunnallisten etujen suojaamisesta.

Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Esityksen tiedonsaantia koskeviin säännöselähdöksiin sisältyy henkilötietojen käsittelyyn liittyviä säännöksiä. Kyseiset opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat tiedot ovat arkaluonteisia tietoja eli tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätämi-

nen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5, PeVL 1/2020 vp, s. 2, PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Perustuslakivaliokunnan mukaan (ks. esim. PeVL 20/2020 vp) on selvää, että kansallisen erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Valiokunta korostaa, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 14/2018 vp, s. 5 ja siinä viitatu lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvattun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Perustuslakivaliokunnan mukaan terveydentilatiedot ovat valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi arvioitavia henkilötietoja (ks. esim. PeVL 20/2020 vp, PeVL 15/2018 vp, s. 35—43, PeVL 1/2018 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunnan mukaan arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa yksityiskohdista ja kattavaa (PeVL 20/2020 vp, s. 4, PeVL 65/2018 vp, s. 45, PeVL 15/2018 vp, s. 40).

Salassa pidettävän tiedon luovuttamisen osalta perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisien tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (esim. PeVL 4/2017 vp). Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 46/2016 vp, s. 5—6 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 71/2014 vp, s. 3/I, PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut myös sitä, että säännösten tarkkarajaisuus edistää myös tietojen luovuttamisen lainmukaisuuden arviointia (PeVL 17/2016 vp, s. 6).

Esityksessä lähdetään siitä, että henkilötietojen osalta EU:n tietosuoja-asetusta täydentäviä säännöksiä on mahdollista säätää, koska kyseessä on asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittama käsittelyperuste, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan kansallisen liikkumavaran käyttö on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Kansallisen liikkumavaran käyttöä on selostettu ja perusteltu tarkemmin lakiesitysten tietosuojavaikutuksissa perusteissa, joissa esitetyillä perusteilla katsotaan, että esityksessä henkilötietojen ehdotettu erityissääntely on yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Kansallinen erityissääntely katsottaisiin välttämättömäksi myös riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta, koska kyse on osin arkaluontoisten tietojen käsittelystä, ja siksi on olemassa riski rekisteröidyn kannalta, mikäli yksityiskohtaista sääntelyä ei olisi. Sääntelyn oikeasuhtaisuus on huomioitu säätämällä tiedonsaantioikeus vain välttämättömiin tietoihin ja määrittelemällä erikseen tietoa saavat tahot sekä mahdollisimman täsmällisesti ja tarkkarajaisesti luovuttavat tiedot.

Esityksen arkaluonteisia tietoja koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon tietosuoja-asetuksen vaatimukset erityisten henkilötietojen käsittelystä sekä perustuslakivaliokunnan arkaluonteisia tietoja koskeva tulkintakäytäntö. Henkilön terveydentilaan liittyviä ja vastaavia arkaluonteisia tietoja voitaisiin lakiesityksiin sisältyvien säännösten mukaan luovuttaa vain silloin, kun se on välttämätöntä. Tietojen luovutusmahdollisuus rajoittaisi henkilön yksityisyyden suojaa, mutta toisaalta varmistaisi laissa säädetyllä tavalla alaikäisten sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden ja liikenteen turvallisuuden toteuttamista, mikä esityksessä katsotaan perusteeksi säätää arkaluonteisten tietojen luovutusmahdollisuudesta. Tietojensaantiin oikeutetut tahot ja annettavat tiedot määriteltäisiin mahdollisimman täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Oikeusturva ja julkisen vallan käyttö

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18—19/1990) asettaa velvoitteita oikeusturvajärjestelmän kehittämiseksi. Sopimuksen 13 artiklan mukaan jokaisella, jonka oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt. Tehokkaaseen oikeussuojakeinoon voidaan katsoa kuuluvan myös menettelyn yksinkertaisuus.

Esityksessä ehdotetaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamista. Ehdotettu muutos opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaan muutoksenhakuun yhdenmukaistaisi muutoksenhaun mainituissa asioissa vastaamaan hallintoasioiden muutoksenhakua koskevaa yleissääntelyä. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamisen ei heikentäisi opiskelijan oikeusturvaa, koska hän voisi valittaa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus hakea valituslupaa hallinto-oikeuden päätökseen korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Ehdotettua sääntelyä voidaan pitää tältä osin perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisena.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että käytännön tehtäviin osallistumisen epäämistä koskevan päätöksen tekisi rehtori. Ehdotettuun epäämistä koskevaan päätöksentekoon ei voida katsoa liittyvän niin merkittävää julkisen vallan käyttöä, etteikö tehtävää voitaisi antaa muulle kuin viranomaiselle. Koska kyse olisi tosiasialliseen koulutuksen järjestämiseen liittyvästä turvaamistoi-
mesta, voidaan opiskelijan oikeusturvan näkökulmasta katsoa olevan riittävää, että epäämistä koskeva toimi kirjattaisiin vastaavalla tavalla kuin voimassa olevassa sääntelyssä edellytetään kirjattavan opetuksesta epäämistä koskeva toimenpide.

Edellä esitetyn perusteella hallituksen käsitys on, että ehdotukset ovat perustuslain mukaisia.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 85 §:n 3—5 momentti ja 113 §, sellaisina kuin niistä on 85 §:n 4 momentti laissa 164/2022 ja 113 § laissa 1048/2020, *muutetaan* 40 §:n 2 momentti, 41 §:n 2 ja 3 momentti, 75 §:n 7 momentti, 76 §:n 7 momentti, 81 §, 82 §:n 3—5 momentti, 84 §:n 1 momentti, 93 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 115 § ja 116 §, sellaisina kuin niistä on 40 §:n 2 momentti ja 41 §:n 2 momentti laissa 547/2018, 81 § osaksi laissa 547/2018 ja 93 §:n 1 ja 5 momentti laissa 164/2022, sekä

lisätään 40 §:ään uusi 5 momentti, uusi 85 a ja 85 b § ja 97 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa /2022, uusi 4 kohta seuraavasti:

40 §

Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa

Kun kysymyksessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun pykälän, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tässä pykälässä ja 41 §:ssä säädettyä sovelletaan myös silloin, kun 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin kuuluvia ammatillisia tutkinnon osia suoritetaan henkilökohtaistamisen perusteella.

41 §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos kyseessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto:

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä,

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot:

1) hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

75 §

Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkaminen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeytyminen

---

Jos opiskelija erotetaan määrääjäksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään, opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla *tai opiskelijan oikeus osallistua käytännön tehtäviin evätään*, keskeytyy oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi.

76 §

Koulutussopimuksen purkaminen ja koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen

---

Jos opiskelija erotetaan määrääjäksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään, opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla *tai opiskelijan oikeus osallistua käytännön tehtäviin evätään*, keskeytyy koulutussopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi.

81 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (opiskelu-oikeuden peruuttaminen), jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittanut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen koulutuksen järjestäjän on ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.

Tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

82 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole palautettu, sekä enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireilläolon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

84 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aiheita epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tai on siirtymässä toimimaan sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitakykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

---

85 a §

Opetukseen ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 99 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Jos opiskelija on määrätty 84 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos koulutuksen järjestäjällä on 81 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireillä olon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on päivitettävä henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma 45 §:ssä tarkoitettulla tavalla opiskelijan opintojen etenemisen turvaamiseksi.

85 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskelijan eronneeksi katsomisesta opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 97 §:n 1 momentissa. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä tarkoitettuja velvoitteita.

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpi-toasiassa

Opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta ja osallistumisoikeuden epäämisestä päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tässä laissa järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää kuitenkin kyseisen kou-

lutuksen järjestäjän kotipaikan mukaisen kunnan asettama monijäseninen toimielin rehtorin esityksestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen on annettava kyseinen päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle. Muiden kuin oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi siten kuin hallintolaissa säädetään.

Kurinpitoa, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskeluoikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös, ja 85 a §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata.

---

97 §

Opiskelijan eronneeksi katsominen

Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos:

---

3) hän ei ole suorittanut työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädettyssä ajassa;

4) edellä 85 b §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden pidättämisestä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.

---

115 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

2.

Laki

yliopistolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yliopistolain (558/2009) 45 §:n 3 ja 4 momentti sekä 83 §, sellaisina kuin ne ovat, 45 §:n 3 ja 4 momentti laissa 954/2011 ja 83 § laissa 960/2015, *muutetaan* 37 a §:n 2 momentti, 37 b §, 43 §:n 1 momentti, 43 a ja 43 b §, 43 d §:n 1 momentti, 45 a, 45 b ja 83 a §, 84 §:n 3 momentti ja 85 §, sellaisina kuin niistä ovat, 37 a §:n 2 momentti laissa 536/2017, 37 b, 43 a ja 43 b §, 43 d §:n 1 momentti, 45 a, 45 b ja 85 § laissa 954/2011 ja 83 a § ja 84 §:n 3 momentti laissa 960/2015, sekä *lisätään* lakiin uusi 45 c ja 45 d § seuraavasti:

37 a §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

---

37 b §

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, hakijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa

- 1) opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot;
- 2) tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;
- 3) tieto enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan

- 1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;
- 2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

43 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 39 §:ssä säädetyllä tavalla tai suorittanut opintojaan 41 §:ssä säädetyssä ajassa tai 42 §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa myös, jos 45 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä. Jos opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava yliopistolta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 36 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

---

43 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 37 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 37 a §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 43 b §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista yliopiston on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen yliopiston on ohjattava opiskelija hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan to-

teamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Yliopisto vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten yliopiston osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Opiskelijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireillä olon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

43 d §

Huumausainetestaus

Yliopisto voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä tai on siirtymässä sellaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

---

45 a §

Opetukseen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epäminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yli-

opiston järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on määrätty 43 d §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos yliopistolla on 43 a §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

45 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskeluoikeuden menettämisestä opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 43 §:n 1 momentissa.

45 c §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää yliopiston hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi siten kuin hallintolaissa säädetään.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisestä erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangeistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi siten kuin hallintolaissa säädetään.

Rehtori ja opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluva sekä harjoittelun ohjaaja voivat 45 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja 45 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää rehtori. Toimenpiteet tulee kirjata. Rehtori tekee 45 b §:ssä tarkoitettua päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskeluoikeuden pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

45 d §

Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 37 b ja 43 b—43 d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta,

opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta, kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyä.

Yliopiston on säilytettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot erillään muista henkilötiedoista. Mainitut tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

83 a §

Valitus hallinto-oikeuteen

Muuhun kuin 82 §:ssä tarkoitettuun yliopiston hallintoasiassa antamaan päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista, varoitusta, määräaikaista erottamista ja opiskeluoikeuden pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

84 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 36 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 43 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä, 45 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa tai 45 b §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

85 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 38 §:n 3 ja 4 momentti,
muutetaan 26 §:n 2 momentti, 27 §, 32 §:n 1 momentti, 33 ja 34 §, 36 §:n 1 momentti, 39, 40, 58 ja 59 § sekä 60 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat, 26 §:n 2 momentti laissa 537/2017 ja 32 §:n 1 momentti laissa 325/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 38 a ja 38 b § seuraavasti:

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

---

27 §

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi hakevan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa

- 1) opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot;
- 2) tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;
- 3) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan

- 1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;
- 2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 29 §:ssä säädetyllä tavalla tai joka ei ole suorittanut opintojaan 30 §:ssä säädetyssä ajassa tai 30 a §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija,

jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa myös, jos 38 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 28 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

---

33 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. Opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammattikorkeakoulun on ohjattava opiskelija hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

34 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 33 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten ammattikorkeakoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireillä olon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

36 §

Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestää koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumausaineista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä tai on siirtymässä sellaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;

3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelaitteiden kaupan ja leviämisen riskiä.

---

38 a §

Opetukseen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epäminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai am-

mattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on määrätty 36 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos ammattikorkeakoululla on 33 §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian viereillään ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

38 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskeluoikeuden menettämisestä opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 32 §:n 1 momentissa.

39 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi siten kuin hallintolaissa säädetään.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitovirastoon syyntekijä tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi siten kuin hallintolaissa säädetään.

Rehtori ja opettaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja voivat 38 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja rehtori päättää 38 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä. Toimenpiteet tulee kirjata. Rehtori tekee 38 b §:n mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskeluoikeuden pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

40 §

Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34—36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot erillään muista henkilötiedoista. Mainitut tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

58 §

Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen

Ammattikorkeakoulun hallintoasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista, varoitusta, määräaikaista erottamista ja opiskeluoikeuden pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

59 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

60 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä, 38 §:ssä tarkoitettua kurinpitoa tai 38 b §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden pidättämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 166/2022, seuraavasti:

26 §

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d—36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40—43 ja 45—48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85, 85 a §, 86 § ja 87 §, 89—93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitettun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetuksen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäamisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

5.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 555/2017, seuraavasti:

6 §

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

6.

Laki

opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki (956/2011).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Tämän lain tullessa voimaan lakkaa opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan toiminta. Tämän lain voimaan tullessa lautakunnassa vireillä olevat asiat siirtyvät käsiteltäviksi Helsingin hallinto-oikeuteen.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Opetusministeri Li Andersson

1.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 85 §:n 3—5 momentti ja 113 §, sellaisena kuin niistä on 85 §:n 4 momentti laissa 164/2022 ja 113 § laissa 1048/2020, *muutetaan* 40 §:n 2 momentti, 41 §:n 2 ja 3 momentti, 75 §:n 7 momentti, 76 §:n 7 momentti, 81 §, 82 §:n 3—5 momentti, 84 §:n 1 momentti, 93 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 115 § ja 116 §, sellaisina kuin niistä on 40 §:n 2 momentti ja 41 §:n 2 momentti on laissa 547/2018, 81 § osaksi laissa 547/2018 ja 93 §:n 1 ja 5 momentti laissa 164/2022, sekä

lisätään 40 §:ään uusi 5 momentti, uusi 85 a ja 85 b § ja 97 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa /2022, uusi 4 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40 §

40 §

Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa

Esteettömyys opiskelijaksi ottamisessa

Kun kysymyksessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun pykälän, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopis-tolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Kun kysymyksessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös mainitun pykälän, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu*, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Tässä pykälässä ja 41 §:ssä säädettyä sovelletaan myös silloin, kun 81 §:ssä tarkoitettui-

hin tutkintoihin kuuluvia ammatillisia tutkinnon osia suoritetaan henkilökohtaistamisen perusteella.

41 §

41 §

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijaksi ottamiseen liittyvä tiedonsaanti

Hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jos kyseessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta.

Jos kyseessä on 81 §:ssä tarkoitettu tutkinto tai osaamisala, hakijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa tieto:

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot:

1) hakijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

75 §

75 §

Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeyttäminen

Oppisopimuksen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen purkamisen sekä oppisopimuskoulutuksen keskeyttäminen

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi.

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidetään, opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla tai opiskelijan oikeus osallistua käytännön tehtäviin evätään, keskeytyy oppisopimuskoulutus vastaavaksi ajaksi.

76 §

Koulutus sopimuksen purkaminen ja koulutus sopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään tai opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla, keskeytyy koulutus sopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi.

81 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (opiskeluoikeuden peruuttaminen), jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai 3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos

76 §

Koulutus sopimuksen purkaminen ja koulutus sopimukseen perustuvan koulutuksen keskeytyminen

Jos opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, opiskelijan oikeus opiskeluun pidätetään, opiskelijan opiskeluoikeus väliaikaisesti keskeytetään 96 §:n 3 momentin nojalla tai opiskelijan oikeus osallistua käytännön tehtäviin evätään, keskeytyy koulutus sopimukseen perustuva koulutus vastaavaksi ajaksi.

81 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen (opiskeluoikeuden peruuttaminen), jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

Kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti

se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

Tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

alaikäisten, *iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden* parissa työskentelyä, koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta. Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen koulutuksen järjestäjän on ohjattava opiskelijaa hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.

Tutkinnoista ja osaamisaloista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

82 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta

82 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot *toiselta koulutuksen järjestäjältä, ammattikorkeakoululta ja yliopistolta* opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu, sekä enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole annettu päätöstä.*

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 81 §:ssä tarkoitusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

84 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

85 §

Kurinpito

Opiskelijan tulee koulutuksen järjestäjän pyynnöstä antaa 81 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä.

Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireilläolon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

84 §

Huumausainetestaus

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii tai on siirtymässä toimimaan sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

85 §

Kurinpito

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta. Edellä 41 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskelijan määräämisestä poistumaan luokahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 99 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitettua rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

(3 momentti kumotaan), ks. ehdotuksen 85 a §:n 1 momentti

(4 momentti kumotaan), ks. ehdotuksen 85 a §:n 2 momentti

(5 momentti kumotaan), ks. ehdotuksen 85 b §

85 a §

Opetukseen ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä taikka toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulutuksen järjestäjän järjestämästä tilaisuudesta.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan taikka oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä 99 §:ssä tarkoitettuna opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palamisen tukemiseksi.

Jos opiskelija on määrätty 84 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos koulutuksen järjestäjällä on 81 §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireillä olon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa tilanteissa on päivitettävä henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma 45 §:ssä tarkoitettulla tavalla opiskelijan opintojen etenemisen turvaamiseksi.

85 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 82 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen nähtäväksi antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskelijan eronneeksi katsomisesta opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 97 §:n 1 momentissa. Ennen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei noudata tässä pykälässä tarkoitettuja velvoitteita.

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpi-toasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tässä laissa järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää kuitenkin kyseisen koulutuksen järjestäjän kotipaikan mukaisen kunnan asettama monijäseninen toimielin rehtorin esityksestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen on annet-

93 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpi-toasiassa

Opiskelijan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi ja opiskelijan määräämisestä poistumaan muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, päättää oppituntia tai muuta opetustilaisuutta pitävä opettaja. Opiskelijan määräämisestä poistumaan oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta päättää rehtori tai opettaja. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta ja osallistumisoikeuden epäämisestä päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tässä laissa järjestämässä koulutuksessa olevan oppivelvollisen opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja

tava kyseinen päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle. Muiden kuin oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Ennen opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi. Kurinpitotoimesta, opiskelu-oikeuden peruuttamisesta ja opiskelu-oikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös, ja 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

97 §

Opiskelijan eronneeksi katsominen

Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos:

3) hän ei ole suorittanut työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädettyssä ajassa.

113 §

palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelu-oikeuden pidättämisestä päättää kuitenkin kyseisen koulutuksen järjestäjän kotipaikan mukaisen kunnan asettama monijäseninen toimielin rehtorin esityksestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen on annettava kyseinen päätös tiedoksi koulutuksen järjestäjälle. Muiden kuin oppivelvollisuuslaissa tarkoitettujen oppivelvollisten osalta korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää rehtori.

Ennen opiskelu-oikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen asiantuntija- ja muu selvitys sekä varattava opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tilaisuus tulla kuulluksi *siten kuin hallintolaissa säädetään.*

Kurinpitotoimesta, opiskelu-oikeuden peruuttamisesta ja opiskelu-oikeuden pidättämisestä tulee antaa kirjallinen päätös, ja 85 a §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

97 §

Opiskelijan eronneeksi katsominen

Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos:

3) hän ei ole suorittanut työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta 11 §:ssä säädettyssä ajassa;

4) *edellä 85 b §:ssä tarkoitettua opiskelu-oikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.*

Kumotaan

Muutoksenhaku opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Tässä laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

115 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

115 §

Kurinpitoa ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskelijan määräaikaista erottamista, asuntolasta erottamista, opiskeluoikeuden pidättämistä tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

yliopistolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yliopistolain (558/2009) 45 §:n 3 ja 4 momentti sekä 83 §,
sellaisina kuin ne ovat, 45 §:n 3 ja 4 momentti laissa 954/2011 ja 83 § laissa 960/2015,
muutetaan 37 a §:n 2 momentti, 37 b §, 43 §:n 1 momentti, 43 a ja 43 b §, 43 d §:n 1 momentti,
45 a, 45 b ja 83 a §, 84 §:n 3 momentti ja 85 §, sellaisina kuin niistä ovat, 37 a §:n 2 momentti
laissa 536/2017, 37 b, 43 a ja 43 b §, 43 d §:n 1 momentti, 45 a, 45 b ja 85 § laissa 954/2011 ja
83 a § ja 84 §:n 3 momentti laissa 960/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 45 c ja 45 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 a §

37 a §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Kun kysymys on 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi ottamisen esteenä on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, ammattikorkeakoululain 33 §:n tai tämän lain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu*, jos toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

37 b §

37 b §

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, opiskelijaksi pyrkivän tulee yliopiston pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Kun on kysymys 43 a §:ssä tarkoitetuista opinnoista, *hakijan* tulee yliopiston pyynnöstä antaa

1) opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot;

2) tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu*;

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä.

43 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 39 §:ssä säädetyllä tavalla tai suorittanut opintojaan 41 §:ssä säädetyssä ajassa tai 42 §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava yliopistolta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 36 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

43 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

3) tieto enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot hakijan

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;

2) enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.

43 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 39 §:ssä säädetyllä tavalla tai suorittanut opintojaan 41 §:ssä säädetyssä ajassa tai 42 §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. *Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa myös, jos 45 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä.* Jos opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava yliopistolta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 36 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

43 a §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 37 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 37 a §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista yliopiston on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 37 a §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 37 a §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten, *iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden* parissa työskentelyä, yliopisto voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 43 b §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuuluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista yliopiston on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. *Opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä* opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää yliopiston sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. *Opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen yliopiston on ohjattava opiskelija hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoitukseenmukaisten palveluiden piiriin.*

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

43 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Yliopisto vastaa määrittämisestä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten yliopiston osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevista päätöksistä ja sen perusteluista toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä.

Opiskelijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta yliopistolta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättö-

43 b §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 43 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Yliopisto vastaa määrittämisestä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten yliopiston osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada *toiselta yliopistolta, ammattikorkeakoululta ja koulutuksen järjestäjältä* opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevista päätöksistä ja sen perusteluista, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;*

2) *enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.*

Opiskelijan tulee yliopiston pyynnöstä antaa 43 a §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten, iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä.

mät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut yliopistoon siirto-opiskelijana.

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

43 d §

Huumausainetestaus

Yliopisto voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aiheita epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitokykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

45 §

Yliopistolla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta *asiasta ja vireilläolon päättymisestä* sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

43 d §

Huumausainetestaus

Yliopisto voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestistä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aiheita epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä *tai on siirtymässä sellaisiin tehtäviin*, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitokykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai
- 3) merkittävästi lisää yliopiston tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Opiskelijan kurinpito

45 §

Opiskelijan kurinpito

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yliopiston järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

(3 momentti kumotaan), ks. ehdotuksen 45 a §:n 1 momentti)

(4 momentti kumotaan), ks. ehdotuksen 45 b §:n 1 ja 2 momentti)

45 a §

Opetuksen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epääminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka yliopiston järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai yliopistossa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä

toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on määrätty 43 d §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos yliopistolla on 43 a §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

45 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 43 b §:n 4 momentissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskeluoikeuden menettämisestä opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 43 §:n 1 momentissa.

45 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää yliopiston hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

45 c §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää yliopiston hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluva sekä harjoittelun ohjaaja voivat 45 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen. Toimenpiteet tulee kirjata. *Hallitus tekee 45 §:n 4 momentin mukaisen päätöksen.*

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

45 b §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 37 b ja 43 b—43 d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi *siten kuin hallintolaissa säädetään.*

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi *siten kuin hallintolaissa säädetään.*

Rehtori ja opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluva sekä harjoittelun ohjaaja voivat 45 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja 45 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä päättää rehtori. Toimenpiteet tulee kirjata. Rehtori tekee 45 b §:ssä tarkoitetun päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

45 d §

Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 37 b ja 43 b—43 d §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta, kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 43 a §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Yliopiston tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyä.

Voimassa oleva laki

Yliopiston on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

83 §

Valitus opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan

Päätökseen, joka koskee 43 a §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista tai 43 c §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

83 a §

Valitus hallinto-oikeuteen

Muuhun kuin 82 ja 83 §:ssä tarkoitettuun yliopiston hallintoasiassa antamaan päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopirissä yliopiston päätoimipaikka sijaitsee, siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Ehdotus

Yliopiston on säilytettävä *1 ja 2 momentissa tarkoitettut* tiedot erillään muista henkilötiedoista. *Mainitut* tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

(83 § kumotaan)

83 a §

Valitus hallinto-oikeuteen

Muuhun kuin 82 §:ssä tarkoitettuun yliopiston hallintoasiassa antamaan päätökseen sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Voimassa oleva laki

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista ja 45 §:ssä tarkoitettua varoitusta, määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

84 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 36 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 43 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 45 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

85 §

*Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpi-
toa koskevan päätöksen täytäntöönpano*

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää.

Ehdotus

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista, varoitusta, määräaikaista erottamista ja *opiskeluoikeuden* pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

84 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 36 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 43 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä, 45 §:ssä tarkoitettua opiskelijan kurinpitoa tai 45 b §:ssä tarkoitettua *opiskeluoikeuden pidättämistä*, ei saa hakea muutosta valittamalla.

85 §

*Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpi-
toa koskevan päätöksen täytäntöönpano*

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja *opiskeluoikeuden* pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
20 .

3.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 38 §:n 3 ja 4 momentti,
muutetaan 26 §:n 2 momentti, 27 §, 32 §:n 1 momentti, 33 ja 34 §, 36 §:n 1 momentti, 39, 40,
58 ja 59 § sekä 60 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat, 26 §:n 2 momentti laissa 537/2017
ja 32 §:n 1 momentti laissa 325/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 38 a ja 38 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n, tämän lain 33 §:n tai yliopistolain 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu*, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

27 §

27 §

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi pyrkivän tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot *sekä* tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi *hakevan* tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa

1) opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot;

2) tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu*;

3) *enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.*

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada *toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä* opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot *hakijan*

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;*

2) *enintään kaksi vuotta ennen hakuajan päättymistä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.*

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 29 §:ssä säädetyllä tavalla tai joka ei ole suorittanut opintojaan 30 §:ssä säädetyssä ajassa tai 30 a §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 28 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 29 §:ssä säädetyllä tavalla tai joka ei ole suorittanut opintojaan 30 §:ssä säädetyssä ajassa tai 30 a §:n mukaisessa lisäajassa, samoin kuin opiskelija, jolle ei ole myönnetty lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen, menettää opiskeluoikeutensa. *Opiskelija menettää opiskeluoikeutensa myös, jos 38 b §:ssä tarkoitettu opiskeluoikeuden pidättämisen peruste ei ole poistunut kuuden kuukauden kuluessa pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä.* Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta oikeutta päästä uudelleen opiskelijaksi. Hakemus voidaan tehdä osallistumatta 28 §:ssä tarkoitettuun opiskelijavalintaan.

33 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin

33 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin

liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvítettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten, *iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden* parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvítettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. *Opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä* opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. *Opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen ammattikorkeakoulun on ohjattava opiskelija hakeutumaan muuhun koulutukseen tai tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin.*

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

34 §

34 §

*Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti**Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti*

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 33 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten ammattikorkeakoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä.

Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 33 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten ammattikorkeakoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada *toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä* opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan

1) opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista, *jollei opiskeluoikeutta ole myöhemmin palautettu;*

2) *enintään kaksi vuotta aiemmin vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä.*

Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten, *iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden* parissa työskentelyä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 33 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 33 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteista.

36 §

Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumausaineista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireilläolon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteista.

36 §

Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumausaineista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä tai on siirtymässä sellaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

- 1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;
- 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;
- 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

Voimassa oleva laki

4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

38 §

Kurinpito

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu niihin. Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän antaa sen nähtäväksi.

Ehdotus

4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

38 §

Kurinpito

(3 mom. kumotaan), ks. ehdotuksen 38 a §:n 1 momentti

(4 mom kumotaan), ks. ehdotuksen 38 b §

38 a §

Opetukseen, käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epääminen

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen ope-

tukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija on määrätty 36 §:ssä tarkoitettuun huumausainetestiin, häneltä voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun siihen asti, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi.

Jos ammattikorkeakoululla on 33 §:ssä tarkoitettussa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden, opiskelijalta voidaan evätä oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun enintään opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilläolon ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan.

38 b §

Opiskeluoikeuden pidättäminen

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu tarvittaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitettusta rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää opiskeluoikeus siihen asti, kunnes hän suostuu toimittamaan rikosrekisteriotteen nähtäväksi.

Opiskeluoikeuden menettämisestä opiskeluoikeuden pidättämisen seurauksena säädetään 32 §:n 1 momentissa.

39 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opettaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja voivat 38 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 38 §:n 4 momentin mukaisen päätöksen.

40 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34—36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistlevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistlevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

39 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi *siten kuin hallintolaissa säädetään*.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi *siten kuin hallintolaissa säädetään*.

Rehtori ja opettaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja voivat 38 a §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja rehtori päättää 38 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä. Toimenpiteet tulee kirjata. Rehtori tekee 38 b §:n mukaisen päätöksen.

40 §

Terveydentilaa ja rikostuomioita koskevien asioiden käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34—36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistlevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistlevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Voimassa oleva laki

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakiä (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

58 §

Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen

Päätökseen, joka koskee 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista tai 35 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

Muuhun ammattikorkeakoulun hallintoasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätösmipaikka sijaitsee, siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista ja 38 §:ssä tarkoitettua varoitusta, määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

Ehdotus

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot erillään muista henkilötiedoista. *Mainitut* tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

58 §

Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen

Ammattikorkeakoulun hallintoasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista, varoitusta, määräaikaista erottamista ja *opiskeluoikeuden* pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

Voimassa oleva laki

59 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

60 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 38 §:ssä tarkoitettua kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

59 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja *opiskeluoikeuden* pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei *hallinto-oikeus* toisin määrää.

60 §

Valituskiellot

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä, 38 §:ssä tarkoitettua kurinpitoa tai 38 b §:ssä tarkoitettua *opiskeluoikeuden* pidättämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 166/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d—36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40—43 ja 45—48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85—87 §, 89—93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitettua osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetuksen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäamisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d—36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40—43 ja 45—48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85, 85 a §, 86 § ja 87 §, 89—93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitettua osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetuksen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäamisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta
20 .

5.

Laki

rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 555/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

Lisäksi opiskelija saa itseään koskevan 2 momentissa tarkoitetun otteen rikosrekisteristä voidakseen koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä taikka harjoittelussa ryhtyä sellaiseen tehtävään, johon olennaisesti kuuluu työskentelyä alaikäisten, *iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden* parissa ja jossa ote on pyydettyä toimitettava koulutuksen järjestäjälle tai korkeakoululle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017), ammattikorkeakoululain (932/2014) tai yliopistolain (558/2009) mukaan. Ote on maksuton.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20